

ERDÉLYI LAPOK

Magyar és Hirlapírók Köre
HUNGARIA VII. Erzsébet

Főszerkesztő:
dr Paál Árpád

KERESZTENY MAGYAR POLITIKAI NAPILAP
III. évfolyam, 202 (792) szám. — Péntek, 1934 szeptember 28

Főmunkatárs:
dr Gyárfás Elemér

Ausztria kérdése holtponton A munka csodája

(Két cikk.)*

Irtta: Paál Árpád

II.

Aloizi és Barthou megbeszélései még nem tisztázták a helyzetet. Három megoldási mód versenyez egymással. Kalandos kombináció egy német-osztrák-magyar-lengyel-francia és olasz biztosító-egyezményről

Genfből jelentik: Csütörtökön határozott formában az a hír terjedt el, hogy Aloizi és Barthou között létrejött Olaszország és Franciaország megegyezése Ausztria függetlensége biztosításáról. A hír ebben a kiszínezésben nem nagyon felel meg a tényeknek, mert csak a két diplomata közötti beható megbeszélésről volt szó, s nem a két ország végleges megállapodásáról. Mint tegnap is jelentettük, maga Barthou külügyminiszter nyugtatta meg a jugoszláv kormány félhivatalos lapját, a Pravda-t, hogy Ausztria függetlenségének biztosítása felől Franciaország csak a Barthou római megbeszélései után fog dönteni

A való tény az, hogy Ausztria ügye éi-ken előtérbe került, s a Népszövetség köreinek ma tulajdonképpen ez az egyetlen problémája. Három megoldási formula is van: 1. A közép-európai államok (köztük Németország is), és a volt osztrák-magyar monarchia utódállamai kölcsönös védelmi szerződése. 2. Anglia, Franciaország és Itália új egyezménye a február 17-iki ausztriai vonatkozású megállapodás olyan kiegészítésével, hogy Ausztria függetlenségének elvi hangoztatásán túl a gyakorlati biztosítókat is megállapítják. 3. A Népszövetség összes tagállamainak kötelezettségvállalása, hogy Ausztria függetlensége védelmére a Népszövetség tanácsa által elrendelt fegyveres és egyéb hozzájárulást kiállítja, s rendelkezésre bocsátja.

Az Aloizi és Barthou közt lefolyt megbeszélés arra vonatkozott, hogy a 2. és 3. változat kombinációjával igyekeznek megegyezési ala-

pot létesíteni, s a Mussolinivel való megbeszéléseknek ez lesz a kiinduló pontja.

Egyébként megegyezés egyáltalán nincs, illetve nincs olyan megegyezés, amelyben minden érdekelt állam benne volna.

Tegnap is jelentettük, hogy Angolország vonakodik újabb kötelezettséget vállalni, s a kisantantnak aggodalmaj vannak, hogy az Ausztria-biztosító egyezmény csak Olaszország túlsúlyát növeli Ausztriában. Ezzel különösen Jugoszlávia nem tud megbékülni. Ausztria maga is aggodalmaskodik, hogy sok gyám legyen körülötte.

Pletykának jellemző, hogy Ausztria függetlensége biztosítására Ausztriából kiindulva német-magyar-lengyel-egyezményt terveznek, amely Franciaországgal is, Olaszországgal is megtalálná a megértést, melynek az volna alapja, hogy Németország lemond az Anschluss-ról. Így főlegessé tennék a kisantantot az osztrák, illetve közép-európai kérdésben, s a Habsburg-kérdést is megoldáshoz juttatnák.

A sok híresztelés közt komoly tény az, hogy Ausztria kérdése nagyon bonyolult, s jelenleg holtponton van a felőle való tárgyalások menete.

Párizsból jelentik: A Temps a közeli olasz-francia megbeszélésekről írván, azt közli, hogy azok tárgyról az eddigi diplomáciai előkészítések során megállapodtak. Eszerint a tárgyalások anyagából teljesen kikapcsolják a francia-olasz tengeri flottaegyenlőség kérdését, s csak a közép-európai ügyeket fogják megvitatni.

A Népszövetség és a német kormány megbízottjai tárgyalást folytattak a saarvidéki népszavazásról

Bécsből jelentik: Ausztria a jugoszláv határ mentén nagyobb katonai csapatösszevonásokat eszközöl, amit azzal indokolnak, hogy meg akarják akadályozni a nemzeti szociálistáknak Ausztriába való beözönlését. Politikai körök azonban tudnivaló, hogy Ausztria a jugoszláv határ mentén történő katonai mozdulatokkal tulajdonképpen pressziót akar gyakorolni a Népszövetségre, hogy Ausztria ügyét halasztás nélkül, kedvezően intézzék el.

Ausztria csapatösszevonásokat végeztet a jugoszláv határon.

Genfből jelentik: Aloizi báró, a Népszövetség saarvidéki bizottsága elnöke a német kormányhoz megkeresést intézett, hogy a saarvidéki népszavazás előkészítése ügyében Németország megbízottjával bizonyos megbeszélésekre van szükség. Neurath német külügyminiszter Weisseckel berni német követet bízta meg, hogy az Aloizi-féle bizottsággal a megbeszéléseket lefolytassa. A megbeszélés tárgya különösen az volt, hogy Németország mennyi

pénzügyi hozzájárulást vállaljon a népszavazási eljárás költségeiből. Szóba került még a Saar-vidéken lévő oltani honosságú (német) rendőrség kicserélése, továbbá a saarvidéki bányák visszavásárlása, amelyet a francia emlékirat kívánt a Németországhoz való csatlakozás megszavazása esetére.

A Saar-vidék ügyét különben — mint már tegnap is jelentettük — a Népszövetség most nem fogja érdemlegesen tárgyalni. Novemberben lesz a Népszövetségnek egy rendkívüli ülészaka, s akkor fognak ebben a kérdésben határozni.

Genfből jelentik: A népszövetségi főtávkár felkérésére Olaszország és Belgium közölte, hogy a saarvidéki nemzetközi rendőrségbe való toborzást területükön megengedik. A csehszlovákiai csendőrség hivatalos lapja is ajánlatot tett a Népszövetséghez, hogy Csehszlovákia területén 2000 volt osztrák csendőr van, aki németül jól ért, s aki a Saarvidéken nagyon alkalmas volna rendőrségi szolgálat teljesítésére.

Tegnap írásom szerint a túltermelés nem egyéb, mint szakítás azzal, hogy szellemet is alkalmazzanak az anyagok átalakításában és azok feldolgozásában. Ez a szellemtelenség főnkreteszi a termelésben igénybevett munkát. Elveszi attól azt a csodát, mely többértékűvé tudja tenni a felhasznált anyagot. Értéktelen anyaghalmozás lesz, ami csödbe fullasztja a munkafolyamatot.

Azonban az emberi sokatagolás a nagytermelésre törekvésekkel mégse akar felhagyni. De persze azt is kivédeni akarja, hogy a nagytermelés értéktelen túltermeléssé váljék. Tehát az anyaghalmozást — szellemhalmozással igyekszik ellensúlyozni. Így áll elő az a folyamat, hogy óriási kiterjedésű életkörök szükségleteit veszik számításba. Nagy észmunkát végeznek, sok statisztikával dolgoznak, megindítják az úgynevezett „tervezgazdaságok” divatját. A soktörődésű kigondolások végrehajtása aztán az, hogy mind több helyi életkör munkáját igyekeznek főlegessé tenni. Ezzel a helyi munkákra szükséges szellemi tevékenységet is magukhoz ragadják, s az anyaghalmozás mellé ekként is gyarapítják a szellemhalmozást. Tehát csakugyan előállhat így az a helyzet, hogy a nagytermelési irányzatban nemcsak az anyagba hatolás lesz nagytömegű, de azzal arányosan nagytömegű lesz a mozgató és kielégítésre váró szellem is. És így csakugyan sikere lesz a nagytermelésnek; óriási, jövedelmeket tud létrehozni, a termelésbe fektetett anyagok értékén túl elhozza — a meggazdagodások csodáját.

Mind szép ez: csak az az erkölcsi hibája van, hogy a siker olyan, mint a lopás sikere. Csak azokra szigetelődik, akik meggazdagodnak. Viszont a siker csak abból áll elő, amit másoktól elvon.

Tételünk az, hogy az anyag és szellem egyensúlya a munkából kihozza, kiverejtkezi, kigyöngyözi a többértéket. Nos, a nagytermelés említett sikere egyfelől mindenestre bizonyíték a fétel mellett. A sok anyaghoz sok szellemrész alkalmazása, a munkafolyamat nagyarányosságában a külső és belső erők nagyaránya: ez mindenestre a többértéknek is elhozza a nagyarányát. Igen, mert a szellemrész sokaságával elhárítja az anyagresz sokaságába való elfulladás, ami a nagytermelést túltermeléssé és így értéktelenné változtatná.

Másrészt azonban a nagytermelés a maga szellemhalmozását legfőképpen a nagy vidékekre kiterjedő fölszívással éri el. Elvonja a helyi köröktől a lehetőséget, hogy maguk gondolkodjanak szükségleteikről, s a maguk életveit, számításai és képességei szerint dolgozzanak maguknak. Elveszi tőlük a munkát, s így a termelő központosítás nagyobbodása arányában kisebbedik és végtére teljesen kiirtódik a helyi körök munkaszelleme. Már most teremhet ugyan a nagy termelési központokban a munka csodája, de viszont a helyi körökben nem marad dolgozó szellem, s így a helyi körökben már a munka csodái létre nem jöhetnek. A régi életértékeken rágódnak az emberek,

(* Az első cikket lásd az Erdélyi Lapok 1934. szeptember 27-iki számában).

Katona Jenő
Az aszfalt apostola
(Sonnenschein élete)

Ára 35 lel és portó.

Kapható az Erdélyi Lapok könyvesboltjánál.

de új életértékek nem tudnak kivirulni.

Igy áll elő a nagytermelési irányú központosítások sikerével szemben a helyi életkörülmények mindenirányú sikertelensége. Megkezdődik a szülőföldről, az otthonokból való elvándorlás. Megindul a nagy és mindinkább túltermelő központok felé az elszívódás, ami a központoknak még tud adni egy újabb, de most már utolsó sikert. A sok munkára vágyó olcsón kínálja magát gépetetőnek, s a nagytermelő központok olcsóbbá tehetik a munkaerőt és ennek arányában emelhetik a termelést. Azonban csak eddig tart a siker. Ezzel az olcsóbb termeléssel megkezdődik a szellemtelen túltermelés fordulata. Mert bármilyen olcsóbb lesz a termelés, mégis mind kevesebben lesznek azok, akik annak a termékeit átvegyék. Hiszen a termelő központosítás a helyi körökből kivonta a kereső embereket, s a visszamaradóknak sincs helyi munkájuk és többérték termelésére való képességük. A nagy termelő központok folyton olcsóbbítják a munkabérekét, s így az általuk felszívott emberek is mind kevesebb keresetűek. Így tehát előáll az a helyzet, hogy a dolgozó emberek mindenütt fogyasztóképtelenné válnak.

Látnivaló tehát, hogy valami óriási végzettségű vétkes közforgásba kerülünk. A nagytermelő központosítás előbb a helyi életkörülményben okoz munkanélküliséget, aztán túltermelést csinál, akkor maga is abbahagyja a munkát, s ezrével eresztí szólnak a munkásait. Így aztán mind messzibb kiterjedésű lesz a munkanélküliség átka, mikor már előbb a helyi életkörülmények rég belejuttatták ebbe az átokba. Sőt el is szoktatták a munkától. Ugy, hogy szinte általánossá vált a felfogás és éhínség, mely nagy termelő központok nélkül, gyárak nélkül és géphalmazások nélkül nem is tud munkát és munkást elképzelni.

Bizony így számították a munka csodáját az

emberek közül. Számították azzal, hogy a munkában levő véges és végtelen alkatrészek helyes arányát megzavarták; a munka anyaga és szelleme egészséges keveredését megromlották. A nagytermelésben is a sok anyaghoz a sok szellemet mind túlzóbb önzéssel hozták össze, s ezzel a túlságos önzéssel végül is elnyomták a munkában a szellemet, ezt a végtelenségből való alkatelemet. És így elnyomták az új értékhozás forrását. Mert úgy van az, hogy a munkában a végtelenségi elem a természet önzetlenségét, adakozó jóakarátát jelenti. Viszont a túlzott központosításokban ez az önzetlenség fogy el a sok számító és gyűjtő indulaton keresztül.

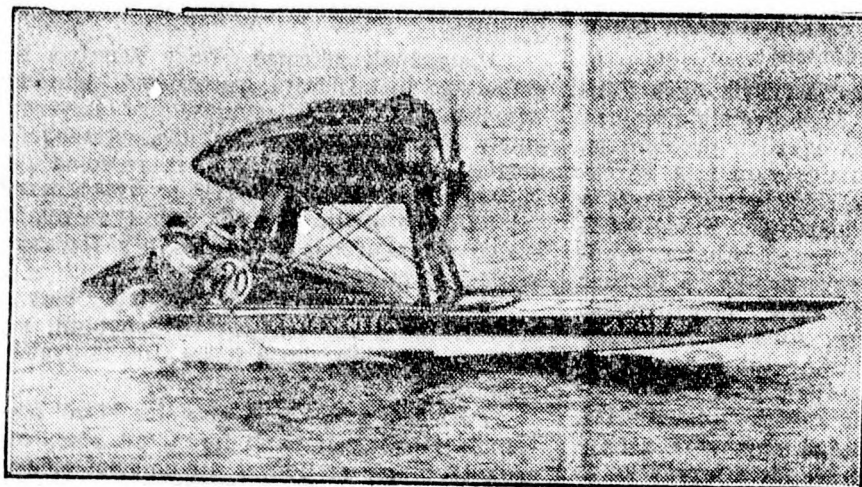
Amiből visszafelé következtetve megállapíthatjuk, hogy igazi munka csak önzetlenséggel lehetséges. Enélkül — elfogy a munka csodája.

Akarjátok-e, hogy a munka csodája visszatérjen az emberek közé? A mostani munkanélküliségben a végtelenség szelleme kérdezi ezt. Ezzel a szellemmel szemben az ember kényelmeskedő lustaságvágya, az önzésnek ez a tehetetlensége, a munkát valami kínos, kiküszöbölendő rossznak fogta fel, aminek csak a szükség és kényszer lehet a hajtóereje. Pedig a végtelenség teremtő folyamatának a képessége van benne, amit buzgósággal és kötelességtudással kell felkarolni. Amde ezt az erkölcsi jelentőségét az emberek igen sokan nem akarják érezni. Azért is van a túlságos gazdagodási vágy, mely a munka elől akarja kikímélni a gazdagodót. Azért lett a gépi túltengés, mely az em-

berre nézve unalmassá teszi a munkát, s egyúttal mind fölöslegesebbé. De aztán fölöslegesebbé teszi az embert is. Így lesz a túlgazdagok és túlszegények végleteire oszló emberiség, mely úgy áll egymással szemben, hogy mindenik csak az anyagiasságba kapaszkodik, s egyik a gazdagsága féltésében, másik a szegénységétől való menekülésében csak önző tud lenni.

Akarjátok, hogy a munka csodája visszatérjen? Akkor meg kell becsülnötök a munkát igazi értelmé szerint. Ezt a nagy erkölcsi tanítást terjeszti most az emberek közt a — munkanélküliség. Meg akarjátok szüntetni a munkanélküliséget? Akkor vissza kell adnotok a kis életkörülményekbe, az otthonokba az onnan elvett munkát. Ott a munka nem a nagy anyagi számítások szolgája, hanem a kis életkörülményekért, az otthonokért való kötelességteljesítés. Az lesz megint. A nagy önzések útjáról visszaterelődik abba az életkörbe, ahol megvan a természetes áttekinthetőség és az átöröklött egymáshoz ragaszkodás. Megvan tehát a lehetőség, hogy észszerűtlen túltermelések ne legyenek. De egyúttal megvan a vérkeringés bizonyossága is, hogy abban a magunkhoz közelálló, velünk egysorsú, magunk szeretetével ápoltt családban, otthonban, otthonterületi környezetben, rokonságunkban, saját népünkhöz való érzésben önzetlenebbek is legyünk, mint amilyenek a székesebb életkörülményekben lehetünk. Ebben a kis életkörben: a családban, az otthonban a munka megkapja az önzetlenség hajtóerejét.

Ez az, ami leginkább a végtelenségbe kapcsolja a végességeket. Ez az, ami ismét visszahozza a munka csodáját az emberek közé.

A siklószán új világrekordja.

Gróf Rossi Theo. ismeretnevű olasz sportférfiu, az „Ardea II.” nevű vízi siklószánon 81 kilométer 340 méter óránkénti sebességgel új gyorsasági világrekordot állított fel.

A költő barátja

Írta: Szürke Pál.

Amikor a költő ágyának esett, Visnye telefonált doktorért. A második napon, amikor a költő láza felugrott, Visnye félóránként mérte a hőmérsékletet, a költőt, aki ideges volt és érzékeny, bármiként is ellenkezett, hideg lepedőkhöz csavarta. Estére felriogatta a költő barátait és ismerőseit, tisztelőit és jóakaróit, személyesen rohant mentőautóért és úgy vitette a költőt szanatóriumba. Pillanatig sem mozdult betégyágya mellől, minden idejét neki szentelte, a betegséget kintanulta, akárcsak a doktorok, bement az egyetemi könyvtárba, vaskos német orvosi könyveket olvasott s tanácsokat adott a professzoroknak. Sorra telefonálta a költő barátait befőttekért és tokaji borért, mentől aggasztóbbnak látszott a költő állapota, ő annál melegebben és türelmesebben igyekezett tartani benne a lelket, vigasztalta, megnyugtatta, elriasztotta rémképzeteit, megmagyarázta, hogy betegsége enyhe természetű s tulajdonképpen a természet védekezése valamely más súlyosabb betegséggel szemben, a doktorokat elfogta a folyosón, hogy nyugtassák meg a költőt, a látogatókat megkérte, hogy mosolygó arcot öltsenek fel, amikor a költővel beszélnek s csak legyintsenek panaszaira s mindenkinék igyekezett megmagyarázni, hogy a költő számára maga a költészet a legnagyobb gyógyulás, nem szabad engedni, hogy a betegség megtámadja lelkét és képzelő erejét, éppen arra kell törekedni, hogy a költő írjon és dol-

gozzon, hiszen az a lelki hatás, amely alatt szenved, új s meglepő színeket ad költészetének. A költő számára, mondotta, megnyugvás, ha verseket írhat, kis ágyasztalkát készítet, amelyet a költő az ágyban maga elé tarthatott, hogy hangulatait feljegyezhesse s rimeit gyorsan megrögzíthesse, ceruzákat faragott számára s amikor a költő keze elgyengült, ő vette kezébe az írónt, hogy feljegyezzen minden szót, amelyet a költő mondott.

Valóban: egyetlen mondata sem maradt a költőnek ezekből az utolsó hetekből emlék és feljegyzés nélkül. Visnye mindent felírt, a gondolatokat, a költő fájdalmas felsóhajzásait, a beteg ember megjegyzéseit emberekről és dolgokról, hangulatainak minden változását, kilobbanását s feltörését. Hetyke és nyegle, aggódó és önbizalmas mondatai éppen úgy nem veszték el, mint emlékei: megjegyzések nőkről s ellenfelekről, kritikuskokról és költőtársakról, drámaírókról és népszerű regényírókról, akiket a költő egyformán megvetett. Panaszait éppen úgy megőrizte, mint reményéseit, félelmét a haláltól, éppen úgy feljegyezte, mint terveit; ott ült a költő ágya mellett, nem mozdult el mellőle s a muló pillanat is az övé volt, amelyben a költő lelke elszállt a halhatatlanságba.

A költő a halhatatlanság lett és Visnye az irodalomtörténeté. Az irodalomtörténet feljegyezte róla, hogy ő a költő barátja, az önzetlen és önfeláldozó barát, aki megnyihette a költő életének utolsó betétét. Ő lett az elválaszthatatlan társ. Castor mellett Pollux, Orestes mellett Pylades, Achilles mellett Patroklos, Goethe mellett

Eckermann. Ő lett a költő hagyományainak és gondolatvilágának letéteményese, ő magyarázta a költő műveit, Visnye mondotta meg, mire gondolt a költő, akkor, amikor egyik versében felsóhajtott, hogy férgtelen gyümölcsnek nincs szenvedése és amikor más helyen megállapította, hogy zugó viharban is az enyhe napsugarat hívja a fülemüle dala. Visnye emlékezetében élt a költő; nem türt ellenmondást sem ha műveiről, sem ha egyéniségéről volt szó, mindent tudott a költőről és úgy kívánta, hogy a világ úgy ismerje a költőt, mint ahogy a halhatatlan előtte feltárta lelkét. Amikor ott állott a ravatal mellett és a hiriapírok kérdéseire válaszolt, mégis szerényen nem mondott többet, csak annyit, hogy végtelen csapás és pótolhatatlan veszteség, hogy a költő elhunyt és immár nem írhat többet. Ez volt a lényege minden kijelentésének, ezt ismételte azokban az emlékiratokban, amelyeket a költőről írt, abban a kötetben, amelynek egyszerű címe az volt: Utolsó beszélgetések a költővel. Itt fejtette ki, hogy a költő életének leglényegesebb és legnagyobb alkotásai tulajdonképpen nem is a versei, hanem azok a szavai és megnyilatkozásai, amelyeket halálós ágyán Visnyének tett. Bemutatta a költőt papucsban és hálókötöshöz, furdószóban és szokásai között s különös jelentőséget tulajdonított minden szavának, amelyet az emberekre vonatkoztatott. Kitérte a világ előtt a költő gyűlöleteit s rokonszenveit, haragját és szenvedélyét, barátságát és rosszmagúságát és mert általában a költő akkor már nagybeteg volt, nyilván sokat szenvedett és egyre inkább elvesztette nyu-

Ghibu Onisifor a zalaui (zilahi) Wesselényi-kollégium elvételeit javasolja Angheliescu közoktatásügyi miniszternek

Zaláu. (Zilah). Saját tud. Kinos meglepetést váltott az egész Szilágyságban, hogy a kisebbségi egyházak elleni akcióról az utóbbi időben — sajnos — igen jól ismert egyetemi tanár, Ghibu Onisifor, zalaui (zilahi) látogatása eredményeként, a reformátusok ósrégi Wesselényi-kollégiumának az elvételét tanácsolta Angheliescu közoktatásügyi miniszternek. Ghibu, az ismert Simleu-Silvaniei (szilágysomlyói) utja alkalmából Zaláun is több időt töltött s ezalatt felkereste a kollégium igazgatóságát s itt, mint „kolléga” bemutatkozva, kérte az egyik tanárt, hogy engedjék meg neki, hogy a gimnázium multjával foglalkozó könyveket áttanulmányozhassa. A könyvtár hasonló könyveit készséggel bocsátották Ghibu tanár rendelkezésére, aki azoknak az áttanulmányozása után jelentést tett a közoktatásügyi miniszternek, amelyben kéri, hogy vegyék el a kollégium épületét s abban helyezték el az állami gimnáziumot, amelynek jelenleg — szerinte — kicsi és nem megfelelő az épülete. A jelentésben elmondja Ghibu, hogy a zalaui (zilahi) állami gimnázium eddig csak négy osztállyal működött s ezt most fel kell emelni nyolc osztállyra, annál is inkább, mert megszűnt a városban működő tanítóképző is s így jelenleg nincsen Zaláun (Zilahon) román középiskola. Ez viszont — Ghibu szerint — feltétlenül szükséges volna, hogy a Szilágyság megyeszékhelyén legalább egy nyolcosztályos gimnázium működjön.

Ghibunak az épület elvételére vonatkozó ajánlata természetesen nagy megütközést keltett megyeszerte, mert itt ugyiszólván mindenki tudja, hogy a reformátusok kollégiumát a Wesselényi-család alapította s hogy az épületet a magyar állam által garantált kölcsönből építették. A kölcsönt azonban 1919-ben kifizette a banknál az Erdélyi Református Egyházkerület s így az épület most is a református egyház jogos tulajdona.

Sárközy Gerő
A barázdák dala
Versek
Ara fűve 30 lei.
Kapható
az „Erdélyi Lapok” könyvosztályában.

galmát: nagyon kevés barátság és nagyon sok gyűlölet maradt meg ezekben az emlékekben.

Visnye neve összeforrott a költőjével és amint nőtt a költő jelentősége az esztendőök során, úgy lőn Visnye szerepe is egyre nagyobb. A költő versei, szép, meleg kötetei, alig voltak forgalomban, ellenben minden esztendőben új és új könyv jelent meg magáról a költőről és ezekben a kötetekben Visnye intimitásokat mondott el, odadobta a költőt meztelenül az érdekességnek, behízonnyította, hogy költészete tulajdonképpen egy beteg agy terméke volt, hogy a költő nem volt józan, hogy állandóan deliriumban élt, feltárta a költő szerelmének titkait és emlékeit, pletykákat mondott a költőről, amelyek legszelebb verseit is mámoros kicsapongásokkal hoztak összefüggésbe. A költő, aki úgy élt, mint egy filiszter, aki nyárspolgár volt és vacsorára két lágytojást evett pohárban, aki délben azért itta meg a korsó sörét, mert sokkal határozatlanabb volt, semhogy a pincért vissza merje utasítani, Visnye emlékeiben így lett abszintívó s a legsötétebb élvezetek rabja.

Mindzett Visnye buzgalmának, szorgalmának és tevékenységének köszönhetette a költő emléke, mert Visnye fáradhatatlan volt és emlékek tengerével borította el a költő életét. Ha voltak, akik másként próbálták megfesteni a költő alakját, merev visszautasításban részesültek, részben azért, mert mindaz, amit ők mondottak, nem volt sem érdekes, sem regényes, sem izgalom, részben mert az emberek kevésbé hittek ne-

A kaliforniai szökőár borzalmas pusztításai.

Képünk a kaliforniai Newport város egyik partrésztét ábrázolja, a szökőár rombolása után. Az ár iszonyatos ereje az utburkolatot fel szaggatta és öt házat romba döntött.

A jugoszláv királyi pár ünnepélyes látogatása Bulgáriában

— Első barátsági megnyilatkozás Szófiában húszévi elhidegülés után —

Szófiából jelentik: A szerb királyi pár esüförtökön délután érkezik meg a bolgár fővárosba. A Reuter-ügynökség közlése szerint *Sándor* szerb király mindent előkészít ezen az úttján arra vonatkozóan, hogy Bulgária írja alá a Balkán-egyezményt. *Batoloff* külügyminiszter kijelentette, hogy Jugoszlávia és Bulgária békének reális alapja van s a két országot sok olyan dolog köti össze, ami a békés és barátságos együttműködést lehetővé teszi. A bolgár lapok nagy reményeket fűznek a látogatáshoz és azt hiszik, hogy sikerül megteremteni a két ország békés együttműködését. Több lap írja, hogy Bulgária eddig is mindent megtett a jó szomszédok kedvéért és most azt várják Jugoszláviától, hogy főleg a macedóniai bolgár ki-

sebség üldözésének megszüntetésével terem barátságos légkört.

Szófiából jelentik: A bolgár hatóságok rendkívül gondos és körültekintő intézkedéseket tettek a szerb királyi pár fogadtatására. A fővárosban napok óta általános razziaikat rendeztek és tízezer embert vidékre toloncoltak. Ezer kommunistát pedig őrizetbe vettek, hogy minden esetleges rendezvényt elkerüljenek. A horvát, montenegrói és macedón menekülteket is eltávolították a fővárosból, tudtukra adva, hogy ez az akció magasabb államérdekből történik és a szerb király eltávózása után ismét visszatérhetnek Szófiába.

A rendkívüli intézkedések annyira körültekintőek, hogy azon az útvonalon, ahol a szerb királyi pár bevonul a bolgár fővárosba, minden kaput és minden ablakot zárva kell tartani.

A bolgár királyi palotában hatszáz terítékes bankett lesz és a díszlakoma szónoklatait rádió fogja közvetíteni.

Abdul Hamid szultán egykori palotájában ülésezik a nemzetközi parlamenti konferencia

Istanbulból jelentik: Az Interparlamentáris Unió harmincadik ülészakát itt, a török császárság fővárosában tartják. Az ülések színtere Abdul Hamid szultán egykori híres lakóhelye: az Yldiz palota. Az ülések Kiazim pasának a török nemzetgyűlés elnökének megnyitójával kezdődtek.

A konferencián ezuttal résztvesz Itália is, amely pedig Mussolini óta a parlamentárismust nem ismeri el. Most azonban a Balkánon és a Földközi tenger körül folyó külpolitikai mozgalmak miatt Itália is szükségesnek látta, hogy érdeklődjék az istambuli gyűlékezés iránt.

Egyébként 36 ország 300 küldöttje vett részt a konferencián. A román küldöttség vezetője Săveanu képviselőházi elnök, főtitkára Serbescu képviselő. A magyaroknak 17 küldöttje van jelen, a jugoszlávoknak tizenkettő.

ki, mint Visnyének, aki önfeláldozó barát volt és a halálos ágyon sem hagyta egyedül a költőt.

Nem is kereste, nem is kutatta senki sohasem, vajjon mi vezette Visnyét azon a reggelen, amikor a költő ágyának dőlt, a költő otthonába. Mert Visnye egyébként telekügynök volt, ugyanabból a városból került Budapestre, ahonnet a költő s ez a meleg kapcsolat közöttük csak a betegség idején kezdődött. Hogyan került oda Visnye, miért őrizte három hónapon át úgy a költőt, mint a hívséges barát, a kész szolga, a gyöngéd ápoló. Ezt a titkot sohasem keresték az emberek, ténye és adata lett az irodalomtörténetnek, csak éppen voltak emberek, akik azt irigyelték Visnyétől, hogy rengeteget keres a költőn, mert mialatt a költő verseit senkisé is olvasa, az ő megemlékezései igen kapós könyvek. Visnye maga is meghallotta ezt és amikor nemrég találkoztunk, kiöntötte előttem lelkét:

— Igazságtalanok az emberek és gonoszak. Azt mondják, hogy én a költő emlékéből élek. Hogy mialatt a költő könyvei nem fogynak, az alatt én köteteket írok róla. De Önnek emlékeznie kell, mit mondtam a halálos ágya mellett és mit írtam azóta mindenkor. Ma is állom és mindenkor vallani fogom, hogy pótolhatatlan veszteség, hogy a költő nem ír több verset. Hiszen két nappal a betegsége előtt kétezer koronát kért tőlem s írásban lekötötte nekem versei jövedelmét. Azon reggelen, amikor beteg lett, kellett volna átadni az első verset. Mái sem kaptam meg. Ön azt jól tudja. Mennem kellett a pénzem után...

„Swij do swoho...“

Beszélgetés Rudnyicka Milena asszonnyal, az ukrán nemzeti mozgalom lelkével

Bern, szeptember havában.

Az orosz sikság szívében, a Szan és a Don folyók között lakik az ukrán nép: 40 millió ember.

Különös a története ennek a földműves népnek, s magában álló az élete is. Az egyetlen európai nép, amelynek a világháború sem adta meg valahol s valamilyen formában a maga nemzeti államát. Századok óta az a sorsa, hogy idegenek emelkednek fel a hátán. Pedig ennek a népnek dicsőséges a múltja, élők a tradíciói, csodálatos a népi művelődése. Népművészetének eredeti formái és ragyogó színei világhírt élveznek, hatását a szomszédokon mindenütt ki lehet mutatni. Azok az énekkarok, amelyek doni és kubáni elnevezések alatt hírükkel betöltötték a világot, valamennyien az ukrán népzeneből, az ukrán nép zenei kulturájából táplálkoznak. Ez a nép Mátyás király korában és még sokáig azután művelt s hatalmas volt, az írástudatlanságot alig ismerte. Tudós papjaik már ebben a korai korban nyilvántartották az írástudók számát s üldözték az írástudatlanságot. Később aztán, amikor a moszkovita uralkodókat emelte trónjára, mindent elvesztett. Előbb a függetlenségét, azután népi nevét is. A *russj* nevet tőlük vette át a keleti elemekkel erősen kevert moszkovita birodalom s azóta kezd magát az a nép ukránnak nevezni, ami olyasmit jelent, mint határszéli, vagy távollakó.

A világháború végével az ukrán nép a központi hatalmaktól néhány évre állami önállóságot kapott. 1921-ben ezt az önállóságot ismét elvesztette: területét a lengyelek és Szovjet-Oroszország a rigai békében felosztották egymás között.

Ezzel az ukrán nép politikai története ismét megszakadt. A nemzeti újjászületés a nemzeti öntudat felébredése és megizmosodása azonban szemünk előtt folyik tovább.

Ennek a hatalmas mozgalomnak, amelyben 40 millió ember lelke hömpölyög egy fiatal, művelt szép nő a mozgatója, az irányítója, a mindene: *Rudnyicka Milena* asszony, országgyűlési képviselő a lengyel Sejm-ben, az ukrán nőszervezetek elnöknője s a nemzetközi kongresszusokon az ukrán nép bátor és szellemes szószólója.

Rudnyicka Milena asszony nagyon el van foglaltva. Lembergben, ahol állandóan lakik, éppen úgy, mint külföldi tartózkodásai alatt. Mindenki vele akar beszélni s ő is minden kérdéshez hozzászól, amely népének érdekeit a leg-

távolabbról érinti. Mégis mindenki számára jut beszélgetésre idő szűkre szabott idejéből. Nekünk a berni Bürgerhaus éttermében adott találkozó, ahol ebédközben nyugodtan beszélgethettünk. Minden kérdésre világos, gyors és határozott válaszokat ad: látszik, hogy nincsen nemzetiségi probléma, amellyel gyakorlatilag ne foglalkozott volna.

— Az én népem a világ legárvább, legelhagyottabb népe, — mondja halkán csengő, tiszta hangján, amelyben ukrán népdalok dallamai szunnyadnak. — Nekünk sehol nincsen senkink, aki törődne velünk. Nincs ukrán nemzeti állam, ahová elmenekülhetnénk üldözötteink, ahonnan vigasztalást, vagy segítséget remélhetnénk. Magunkra vagyunk hagyatva s ez a mi legnagyobb erősségünk...“

Amikor ezeket mondja ez a szép és kedves asszony, olyan mint a fiatal anya. Árva népének az ügyét úgy ápolgatja, nevelési szeretettel, úgy melengeti munkás karjai között, úgy táplálja a maga életével, mint az anyák szívüknek magzatát. De ugyanezzel az anyai szeretettel villan fel elszánt védekezésre a szeme, amikor az ő népét veszedelem fenyegeti.

Fölteszi két könyökét az asztalra, összekulcsolt kezeire fekteti az állát, fejét figyelmesen félrefordítja s így kezd el beszélni:

„Az érdeklő tehát elsősorban, hogyan szervezzük meg mi belső munkára, gazdasági teherbírára népünket? Hogy mi az a varázsszer, ami a tömegeinket mozgásba hozza s egyre újabb áldozatokra serkenti?“

„A mi népünknek nincs szüksége biztatásra. A nemzeti érzés hajtja őket hozzánk, nekünk csak azt kell megmondanunk, hogy mit csináljanak és hogyan viselkedjenek. A mi népünk ösztönyszerűleg érzi, hogy minden ereje, emelkedésének és boldogulásának titka az ő nemzeti sajátosságában van, amelyekre módfelelt büszke.“

„Nagyon elesett falu az, ahol nincsen kulturház, olvasóegylet, nőegylet s néhány szövetkezet. Száz és száz faluban megszerveztük a fogyasztási szövetkezeteket, pedig akkora a mi népünknek a szegénysége, hogy vannak vidékek, ahol háromfelé vágják a gyufaszálat, hogy tovább tartson a skatulya. Igen szépen fejlődnek tejszövetkezeink; központjaink ujjában Londonba is eljuttatják az ukrán vaját. Egyesületeink és szövetkezeink pótolják azt nemzetünk életében, amit az állam megtagad tőlünk: fejlesztik a nép kulturáját támogatják a közművelődést és elősegítik a falusi lakosság gazdasági boldogulását.“

„Ennek a párhuzamosan haladó gazdasági és nemzeti szerveződésünknek természetes következménye, hogy a mi társadalmunkban rohamosan vesztik el gazdasági gyökereiket azok az elemek, amelyek eddig az áruközvetítés és hitelyújtás szerepét töltötték be. A mi szervezeteinket antiszemitaáknak szokták kikiáltani, pedig nem vagyunk azok. Semmi elvi, vagy érzelmi elfogultságunk a zsidókkal szemben nincsen. Eppen olyan népek tartjuk, mint bármilyen más, amelynek egyformán vannak bibái és előnyei.“

„Egészen természetes és elkerülhetetlen következménye a mi nemzeti szervezkedésünknek azonban az, hogy a gazdasági szervezethez posztjaira egyre gyorsabb ütemben a mi fiaink és neveltjeink kerülnek. Tarnopol környékén, Zlogov és Zborov vidékén s benn Volhyniában is hosszan sorakoznak már egymás mellett az olyan falvak, amelyekben sem a zsidó szatóc, sem a lengyel kocsmáros nem tudja többé megszerezni a kenyerét. Ez ugye különösen és hihetetlenül hangzik Galiciáról, arról a tartományról, amelynek neve az európai köztudatban összeforrott a keleti zsidók típusával. Azonban ez így van s egyre erősebben így lesz. Csak az érti meg a keleti zsidóság hatalmas s mély

Palesztina mozgalmát, aki ezeket a folyamatokat s azoknak elemi erejét közvetlen szemléletből ismeri. A cári pogromok időnként halálos veszedelmekkel fenyegették a zsidóságot, a gazdasági boldogulásának forrásait azonban érintetlenül hagyták: az ukrán nép gazdasági és nemzeti szerveződésével azonban egyszerűen fölöslegessé válik a zsidóság közvetítő szerepe. S ezzel meg is oldódik az a probléma, amelyet zsidókérdés néven szokás emlegetni. Legalább is az ukrán nép szempontjából meg.“

Feszülten figyel a kérdésekre, hogy a szavakon keresztül azokat a helyzeteket meglássa és megértse, amelyekből ezek fakadnak:

„A mi falvainkban nincsenek papirosalakulatok, amelyek csak néhány lelkes ember vágyaiban élnek. Az oka ennek az, hogy a mi népünk lelke éppennyug szomjuhozza a nemzeti életet, mint a test a vizet. Ahol nincsen falusi intelligencia s az ukrán községek többségében ez a helyzet, ott maga a nép intézi nemzeti és gazdasági szervezeteinek ügyét. Eppen úgy, ahogyan a városban az ipari munkások. Hogy ez a gyakorlatban miképpen folyik le, azt legjobban annak a nőszervezetnek mindennapos életén mutathatom meg, amelyet én vezetek. Ennek a nőszövetségnek, kivétel nélkül minden ukrán faluban meg van a fiókja. Valóságos szegény az, ha egy ukrán falusi asszony ennek a helyi szervezetnek nem tagja. A tagdíj havi 4—5 tojás. Ezeket a tojásokat az asszonyok hetenként elhozzák az elnökhöz, aki maga is egyszerű parasztasszony. Az elnökhöz kosárba rakja a tagdíjat s a maga hátán beviszi a legközelebbi járási székhelyre, ahol a szövetkezet átveszi s a tojás árát a nőszövetség javára írja. Ezekből a pénzekből fenntartunk minden egyes faluban olvasószobát s lehetővé tesszük, hogy a városi intelligencia leányai minél sürűbben kilátogathassanak a faluba s ott régi énekekre, himnuszformákra, nemzeti történelmünk emlékeinek tiszteletére tanítsa a falusi anyákat...“

„Ez a nőszervezet teremtette meg az anyagi eszközöket ahhoz a hatalmas női kongresszushoz, amelyet a nyáron rendeztünk meg Lembergben. Igen jelentős költségeink voltak. Nemcsak Lengyelországból, hanem a világ minden sarkából érkeztek delegátusok, összesen mintegy hatszázan: Besarábiából, Ruzinszkóból, Bukovinából, Amerikából... A külföldi kiküldötteknek mi fizetük az utiköltségét. S a mi saját erőinkből teltett ki a nagyszabású ünnepélynek minden költsége. Az ünnepségnek csúcspontja a népművészeti felvonulás volt, amelyben háromezer ukrán parasztasszony vett részt, négyes sorokban, mindenki a maga nemzeti viseletében...“

A nők a legnagyobb problémát is egyszerűen s gyakorlati szempontokból nézik. Ez az oka annak, hogy a kisebbséggé süllyedt népek életében nagy s áldásos szerep jut a női munkának. Rudnyicka asszony nem kivétel és nem csoda: a nemzetéért küzdő asszonynak győ-

P. Bangha prédikációi

Az organizátornak, apologétának, a katolikus militarizáltság, katolikus sajtó és öntudat terjesztőinek, a pap, igehirdető funkciójában való megmutatkozása az

Örök élet igéi

- I. Az Isten arca
- II. Uram add, hogy lássak.

A két kötet ára:
füzve 150, kötve 210 lei.

Kaphatók könyvosztályunkban

Az egyetlen átfogó könyv a mai Európáról

ARADI ZSOLT

AZ EURÓPAI FORRADALOM

című legújabb műve.

(A mai Európa politikai, gazdasági, világnézeti mozgalmait).

A német forradalom, a francia átalakulás, a dunavölgyi kérdés, a fasizmus, Oroszország, a külön angol világ, a Baltikum, a Balkán, a kisebbségi kérdés, az európai zsidókérdés, a konferenciák, az európai fiatalság, az európai katolicizmus stb. összefoglaló rajza.

Ára: 70 lei és portó

Kapható az ERDÉLYI LAPOK könyvosztályánál.

Ripart az Al-Duna mellől...

Város az Al-Dunán

Palesztinai hajó zsidó és horogkeresztes lobogóval.
A Duna, mint nemzetközi folyam

Irta: Schiff Béla.

Orsova (Az „Erdélyi Lapok” munkatársától). Megható, kedves, kellemes Orsova aldujai város külső képe. Legforgalmasabb hely a Duna-part. Tulajdonképpen sélány, padokkal, lépcsőkkel, éttermekkel és hajóállomásokkal. Itt van többek közt az osztrák DDSG állomása, majd a román hajóké, a Bayerischer Lloyd, a Süddeutsche Schiffahrtsgesellschaft, a MFTR — Magyar Folyam- és Tengerhajózási Rt. — állomása, a cseheké, míg a belga és angol társaságok hajói valamivel Orsován kívül szoktak kikötni. Minduntalan járnak a gőzösök vagy motorosok, hől itt, hől ott hallani bugást vagy berregést. A hajójárás a széles, méltóságos folyamon igen laka, mozgalmas, lebilincselő látvány, különösen a szárazföldi patkányok: órákhosszat el tudja nézni.

Hajók jönnek és mennek...

Mingyárt reggel a fehérre festett román szonószíjű gőzös fut be a Vaskapu felől. Hatenként háromszor közlekedik. Csak nem is olyan népen alakították át és keresztelték át — mondják. És mingyárt egypár érdekességet hallani. Hogy a Vaskapu, illetve az abban köszített hajókat — most már nem a „Vaskapu” nevű hajóvontató viszi a hajókat. Az most felfelé került a Grében-medence-csatornához, s ott „feljött szelvényre”. A vontató rendszerét, még a háború alatt, a németek változtatták meg, tulajdonképpen tartották. S azóta, s ma is, az az érdekesség, hogy a hajókat — vasúti mozdonyok vonatják a parttól. Három mozdony is van, a tulsó — szerb — parton. Lent Turnuseveriben, hallom tovább, ahol a híres Traján-híd pillérei is megvannak még, magyarázatra viz alatt — ásatások során a régi római helyen. Severus tornya mellett, templom alapfalait lárták fel. Azt állítják, hogy római templomról van szó, pedig — amint most itt Orsován mondják — keresztény eredetű lesz az. Építési modora, az apszis és elhelyezése emellett bizonyítanak. Eszközöl már irányú kutatásokkal egy francia tudós. Bizonyára Nagy Károly korából való, amikor a helyet megerősítették a törökök ellen. Talán IV. Béla idejéből maradt, amikor a Szörényi Rózsának egy Geregye nevű magyar püspöke volt, aki templomot építtetett? És most a folyamot felfelé egy gőzhajó egyszerre négy uszályhajót visz magával. A négy hajó

Adminisztrációs palotája van Orsován, a Nemzetközi Duna-bizottságnak. — A zuhatag-kalauz

Orsova hajózási fontosságát bizonyítaná már az is, hogy itt van a CID — Commissio Internationalis Danubiana — adminisztrációs palotája és hivatala. Az épület ott áll a dunaparti hátsoron, lobogója román és jugoszláv színekből van kombinálva, miután az adminisztrációt tulajdonképpen a két állam vinné s a zászlón betűk: „API”. Vagyis: Administration Porte de Fer, Vaskapu-kezelőség. Itt székel különben a zuhatagkalauzok testülete is. Az épület földszintjén hatalmas táblán tartják nyilván ezeket a kalauzokat. Negyvenöt van. *Bozsits* nevű főnökük különben az orsovai római katolikus hírközlés alelnöke, igen tevékeny ember. Az Al-Dunán nem vihetik a hajókat a rendes kormányosok. A CID kalauzai — „Lootse” románul „pilót” — csupán. A zuhatagkalauzok ugyanis mostanában mind a CID alkalmazottai. Rendes havifizetésük van s ha be vannak hajózva, napidíjat is kapnak a Duna-bizottságtól, azokból a hajódíjakból, amiket minden egyes a Vaskapu áthaladó hajó a tonnázsa arányában fizet. A forgalom meglehetősen: egy-egy zuhatagkalauz havonta most huszonnégy-huszonöt napon át vezet hajókat. Fel is jár havonta tizenegyháromezer leire. Svájci frankban jár a fizetés, leibe átszámítva. A CID-nél adják most egész Orsován a legjobb fizetéseket. Mondják, hogy a sofőrök tizenkétezer lei fixumot és kilométerpénzt kapnak, a hivatalos fizetése hater ezer lei.

Mi kell ahhoz, hogy valaki zuhatagkalauz legyen?

nem egymás mögé, hanem egymás mellé van szerelve, bizonyos távolságra. Mi az a Dunán, amely itt olyannyira széles! Lefelé pedig egy másik gőzös halad, amelyen horogkeresztes lobogó leng. Itt aztán mingyárt azt is elmondják nekem, hogy amikor hónapokkal ezelőtt először jelent meg horogkeresztes lobogóval egy német hajó és Turnuseveriben ki akart rakodni, a román rakodómunkások a zászló miatt megtagadták a hajón való munkát. A hajóskapitány erre elment a prefektúrára és kijelentette:

— Minden államnak joga van tetszése szerint megválasztania a lobogóját!

A hatóság erre kényszerítette a munkásokat a munkára, azzal, hogy máskülönben elbojósítják őket. Így is vagy huszonnégy óráig tartott a konfliktus. Nemrégiben meg annak esodájára gyűltek az emberek, hogy az „Atid” nevű palesztinai hajó jelent meg, nemcsak a kék-fehér zsidó lobogóval, hanem egyúttal horogkeresztes lobogóval is. Cédrusfát, tömjént és illatárut — csereárut — vitt s a dolgot úgy magyarázták, hogy bizonyára német hajósvállalatól bérelték a járművet a palesztinaiak. Így aztán békésen megfert egymás mellett a zsidó és a horogkeresztes zászló...

Megtekinttem a DDSG egyik hajóját. A tisztviselő készséggel mutatót meg mindent s mosolyogva jegyezte meg, hogy én most utlevél nélkül idegen államterületre létem.

— Ezt az internacionális szokást itt, az Al-Dunán is szigorúan betartják?

— Hát hogyan!

— Mondjuk például, egy idevaló rendőr-komiszar akarna ide behatolni?

— Nem teheti.

A szerb parttól most halászkok indulnak el a csónakokkal.

— Ezek most leveznek a Vaskapuhoz — mondja a tisztviselő. — Ott fogják a jó kecséget. Aztán eladják Orsován. Elkerül az Caransebesre és Timisoarára is.

— Hát meddig tart tulajdonképpen a román vagy a szerb halás?

— Ötvenötven méternyire a parttól. Azoknak a halászkoknak azonban megfelelő engedélyük van. A part felé eső sávot eltekintve, a Duna különben nemzetközi folyamnak lett deklarálva.

— Annak legalább hat éven át hajósnak kellett lennie. — mondják a kalauztestületnél, — s három évet itt kellett föltenie, ezen a szakaszon, a zuhatagoknál.

— Ma — jegyzi meg valaki — legjobb előmenetelle van annak, aki román, vagy szerb.

— Előfordul-e, hogy a zuhatagkalauzok tévednek s baiba viszik a hajót?

— Elő. Itt van kérem, hosszú papírsávon, az Al-Duna egész térképe. A legrészletesebben. Sokféle szirt, akadály. A medencecsatornák szélét kinn a Dunán ugynevezett uszók — gömbölyű táblák — jelzik. Kisebb tévedések előfordulnak. A hajó nem megy sinen! Tán ötven centiméterrel téved a halauz, a hajó hozszólódik, kissé behorpadhat, kis repedés támadhat rajta. 1926-ban például elsüllyedt egy uszályhajó, ma is a víz alatt van.

— S ki a legöregebb kalauz? Lehet-e beszélni vele?

— Paxián József a legöregebb. Itt a táblán minden kalauz neve ki van tűzve. Tetszik látni: Paxián József most a felső szakaszon, Drenkova felé dolgozik egy hajóval, 1899 szeptember óta teljesít szolgálatot.

— Hová való?

— Budapesti születésű. Hajógyerek. A hajósok születnek Belgrádon épenugy, mint Budapestben, vagy akár Orsován Bozsits, a kalauzok főnöke dalmát ember, Biziaszon született.

(Folyt. köv.)

Dolluss igazi arcképe

— Gottfried Domanig feljegyzéseiből —

Milyen egyszerű ember is volt! Olyan keveset evett, hogy mindenki csodálkozott, mielőtt bírja erővel. Olykor, ha lakásán felkerestem és Dollfuss csak három vagy négy órákor érkezett haza ebédelni, tanuja voltam ennek a „kancellári ebédnek”. Ha egyedül volt, mindig dolgozó szobájában terítettett egy kis asztalt: egy fél tányér levest, egy kis darab marhahúst egyfajta köbitéssel és befejezésül egy tányérka almakompót volt az ebéde és ebből is olyan keveset fogyasztott, hogy attól még olyan kistermetű ember, mint ő, sem lakhatott jól.

Mit is evett azon a napon, 1934. július 15-én, amikor utoljára voltam vele együtt? A Grossglockneren átvezető új utat tekintettük meg. Reggel fél nyolc órákor egy csésze kávé, tizenegy órákor néhány szelet felvágottat, egy vajkenyeret és szelet torta felét, öt órákor ismét egy csésze kávé. Ezzel beírta egész napra. És ahogy evett, úgy lakott és öltözött is: egyszerűen, a szegénység egyszerűen. Ismeretes, hogy azt a szerény lakást, amelyben mint a földműveskamara igazgatója lakott, megtartotta államvasúti elnök, miniszter és szövetségi kancellár korában is.

Egyszer azt mondta: „Egész kormányzási művészetemet kisdíák koromban a katekizmusból tanultam, ahol írva áll: „Szeresd a te Urdat Istenedet és szeresd felebarátodat, mint te magadat!” És valóban, milyen más vezérlelvet követhetne inkább az az államférfi, aki az emberek boldogságán munkálkodik, mint az Istenért való felebaráti szeretet elvét? Ez az igazság olyan egyszerű, hogy csak a gyermek értheti meg. Ebben a nagy államférfiben lévő kisgyerek megértette és megvalósította.

Amikor ezen az uton és máskor is láttam, hogy magas funkcionáriusokkal való komoly tárgyalás közepette hirtelen felugrott és azt mondta, hogy „a gyerekekhez kell mennem, meg kell nézmem, hogy Rudi rendesen eszik-e”; amikor láttam, amint tréfálkozva és hízkelve tölti egyik kanalat a másik után a gyerek szájába, úgy éreztem, hogy tulajdonképpen gyerek maga is, bátyja a hároméves Rudinak.

A minisztereknek, akik a lakásán keresték fel, sokszor kellett várniok, amíg a kancellár kiájtázzotta magát a szobájába besettenkedett kis csibésszel.

A kancellár olyan egyszerű ember volt, olyan szerényviselkedésű, olyan mesterkéletlenbeszédű, hogy nekünk, tulságosan bonyolultan gondolkozó embereknek nehéz egyszerű beszédet megértenünk és méltatnunk. Még nehezebb a vele való együttlételet szavakban úgy visszaadni, hogy mások is megérezzenek valamit abból a mély hatásból, amelyet az emberben a vele való legrovidebb találkozás is hátrahagyott.

Mennyire szenvedett, amikor végre kellett hajtania az első halálos ítéletet Ausztriában! Gond és fájdalom rajzolódott fel szép homlokára, amidőn négy órával a kivégzés után azt mondta: „Meg kellett történnie a rend és a többi ember kedvéért. De nagyon kemény, nagyon kemény sor ez! A kivégzés percében visszavonultam és elimádkoztam egy Miatyánkot ezért a szegény emberért”.

Roothaan — Müller S. J.

Kövess engem...

Elmélkedések Jézus Krisztus követéséről

Ára lüzve 25 lei és portó.

Kapható: az ERDELYI LAPOK KÖNYVOSZTALYANÁL.

Ripact az Al-Duna mellél...

Város az Al-Dunán

Palesztinai hajó zsidó és horogkeresztes lobogóval.
A Duna, mint nemzetközi folyam

Irta: Schiff Béla.

Orsova [Az „Erdélyi Lapok” munkatársától]. Megható, kedves, kellemes Orsova aldunai város külső képe. Legforgalmasabb hely a Dunapart. Tulajdonképpen sétány, padokkal, kioszkkal, éttermekkel és hajóállomásokkal. Itt van többek közt az osztrák DDSG állomása, majd a román hajóké, a Bayerischer Lloyd, a Süddeutsche Schifffahrtsgesellschaft, a MFTR — Magyar Folyam- és Tengerhajózási Rt. — állomása, a csehoké, míg a bolga és angol társaságok hajói valamivel Orsován kívül szoktak kikötni. Minduntalan járnak a gőzösök vagy motorosok, hol itt, hol ott hallani buzást vagy berrezt. A hajójárás a széles, méltóságos folyamon igen tarka, mozgalmas, lebilincselő látvány, különösen a szárazföldi parkányok; órákhozat el tudja nézni.

Hajók jönnek és mennek...

Mingyárt reggel a fehérre festett román személynéző gőzös fut be a Vaskapu felől. Hetenként háromszor közlekedik. Csak nem is olyan régen akiktölték át és keresztelték át — mondják. És mingyárt egypár érdekességet hallani. Hogy a Vaskapun, illetve az abban készített hajócsatornán át most már nem a „Vaskapu” nevű hajóvontató viszi a hajókat. Az most felfelé került a Grében-medence-csatornához, s ott „teljesít szolgálatot”. A vontatás rendszerét még a háború alatt a németek változtatták meg, túllassanak tartották. S azóta, s ma is, az az érdekes, hogy a hajókat — vasúti mozdonyok vonatják a partról. Három mozdony is van, a tulsó — szerb — parton. Lent Turnuseverinben, hallom tovább, ahol a híres Traján-híd pillérei is megvannak még, rővobbára víz alatt. — Ásatások során a régi római helyen, Severus tornya mellett, templom alapfalait tárták fel. Azt állítják, hogy római templomról van szó, pedig — amint most itt, Orsován mondják, — keresztény eredetű lesz az. Építési modora, az apszis és elhelyezése emellett bizonyítanak. Eszközölt is már ilyirányú kutatásokkal egy francia tudós. Bizonyára Nagy Károly korából való, amikor a helyét megerősítették a törökök ellen. Talán IV. Béla idejéből maradt, amikor a Szörényi Bánságnak egy Geregy nevű magyar püspöke volt, aki templomot építtetett? És most a folyamon felfelé egy gőzhajó egyszerre négy uszályhajót visz magával. A négy hajó

nem egymás mögé, hanem egymás mellé van szerelve, bizonyos távolságra. Mi az a Dunának, amely itt olyannyira széles! Lefelé pedig egy másik gőzös halad, amelyen horogkeresztes lobogó leng. Itt aztán mingyárt azt is elmondják nekem, hogy amikor hónapokkal ezelőtt először jelent meg horogkeresztes lobogóval egy német hajó és Turnuseverinben ki akart rakodni, a román rakodómunkások a zászló miatt megtagadták a hajón való munkát. A hajóskapitány erre elment a prefektúrára és kijelentette:

— Minden államnak joga van tetszése szerint megválasztania a lobogóját!

A hatóság erre kényszerítette a munkásokat a munkára, azzal, hogy máskülönb elboesájták őket. Így is vagy huszonnégy óráig tartott a konfliktus. Nemrégiben meg annak esodájára gyűltek az emberek, hogy az „Atid” nevű palesztinai hajó jelent meg, nemcsak a lók-fehér zsidó lobogóval, hanem egyuttal horogkeresztes lobogóval is. Cédruzfál, tömjént és illatárut — csereárut — vitt s a dolgot úgy magyarázzák, hogy bizonyára német hajóvállalattól bérelték a járművet a palesztinaiak. Így aztán békésen megfért egymás mellett a zsidó és a horogkeresztes zászló...

Megtekinttem a DDSG egyik hajóját. A tisztviselő készséggel mutatott meg mindent s mosolyogva jegyezte meg, hogy én most utlevél nélkül idegen államterületre létem.

— Ezt az internacionális szokást itt, az Al-Dunán is szigorúan betartják?

— Hát hogyan!

— Mondjuk például, egy idevaló rendőrkomiszár akarna ide behatolni?

— Nem teheti.

A szerb partról most halászkok indulnak el a csónakokkal.

— Ezek most leveznek a Vaskapuhoz — mondja a tisztviselő. — Ott fogják a jó kecséget. Aztán eladják Orsován. Elkerül az Caransebesre és Timisoarára is.

— Hát meddig tart tulajdonképpen a román vagy a szerb határ?

— Ötven-ötven méternyre a partról. Azoknak a halászkoknak azonban megfelelő engedélyük van. A part felé eső sávot eltekintve, a Duna különben nemzetközi folyamnak lett deklarálva.

Adminisztrációs palotája van Orsován, a Nemzetközi Duna-bizottságnak. — A zuhatag-kalauz

Orsova hajózási fontosságát bizonyítaná már az is, hogy itt van a CID — Commissio Internacionalis Danubiana — adminisztrációs palotája és hivatala. Az épület ott áll a dunaparti házson, lobogója román és jugoszláv színekből van kombinálva, miután az adminisztrációt tulajdonképpen a két állam vinné s a zászlón betűk: „APF”. Vagyis: Administration Porte de Fer, Vaskapu-kezelőség. Itt székkel különben a zuhatagkalauzok testülete is. Az épület földszintjén hatalmas táblán tartják nyilván ezeket a kalauzokat. Negyvenötven vannak. Bozsits nevű főnökük különben az orsovai római katolikus hírközlés alelnöke, igen tevékeny ember. Az Al-Dunán nem vihetik a hajókat a rendes kormányosok. A CID kalauzai — „Lootse” románul „pilot” — csupán. A zuhatagkalauzok ugyanis mostanában mind a CID alkalmazottai. Rendes havifizetésük van s ha be vannak hajózva, napdíjat is kapnak a Duna-bizottságtól, azokból a hajódíjakból, amiket minden egyes a Vaskapun áthaladó hajó a tonnázsa arányában fizet. A forgalom meglehetősen: egy-egy zuhatagkalauz havonta most huszonnégy-huszonöt napon át vezet hajókat. Fel is jut havonta tizennégy-tizenhatezer leire. Svájci frankban jár a fizetés, leibe átszámítva. A CID-nél adják most egész Orsován a legjobb fizetéseket. Mondják, hogy a sofőrök tizenkétezer lei fixumot és kilométerpénzt kapnak, a hivatalos fizetése hater ezer lei.

Mi kell ahhoz, hogy valaki zuhatagkalauz legyen?

— Annak legalább hat éven át hajósnak kellett lennie. — mondják a kalauztestületnél. — s három évet itt kellett töltenie, ezen a szakaszon, a zuhatagoknál.

— Ma — jegyzi meg valaki — legjobb előmenetele van annak, aki román, vagy szerb.

— Előfordul-e, hogy a zuhatagkalauzok tévednek s bajba viszik a hajót?

— Elő. Itt van kérem, hosszú papírsávon, az Al-Duna egész térképe. A legészletesebben. Sokféle szirt, akadály. A medencecsatornák szélét kinn a Dunán ugynevezett uszók — gömbölyű táblák — jelzik. Kisebb tévedések előfordulnak. A hajó nem megy sinen! Tán ötven centiméterrel téved a halauz, a hajó horzsolódik, kissé behorpadhat, kis repedés támadhat rajta. 1926-ban például elsüllyedt egy uszályhajó, ma is a víz alatt van.

— S ki a legöregebb kalauz? Lehet-e beszélni vele?

— Paxián József a legöregebb. Itt a táblán minden kalauz neve ki van tüzve. Tetszik látni: Paxián József most a felső szakaszon, Drenkova felé dolgozik egy hajóval. 1899 szeptember óta teljesít szolgálatot.

— Hová való?

— Budapesti születésű. Hajógyerek. A hajósok születnek Belgrádon épenugy, mint Budapesten, vagy akár Orsován Bozsits, a kalauzok főnöke dalmát ember, Báziason született.

(Folyt. köv.)

Dolluss igazi arcképe

— Gottfried Domanig lejegyzéseiből —

Milyen egyszerű ember is volt! Olyan keveset evett, hogy mindenki csodálkozott, miből bírja erővel. Olykor, ha lakásán felkerestem és Dolluss csak három vagy négy órákor érkezett haza ebédelni, tanuja voltam ennek a „kancellári ebédnek”. Ha egyedül volt, mindig dolgozószobájában terítettett egy kis asztalra: egy fátányér levest, egy kis darab marhahúst egyfajta köritéssel és befejezésül egy tányérka almakompót volt az ebéde és ebből is olyan keveset fogyasztott, hogy attól még olyan kistermetű ember, mint ő, sem lakhatott jól.

Mit is evett azon a napon, 1934. július 15-én, amikor utoljára voltam vele együtt? A Grossglockneren átvezető új utat tekintettük meg. Reggel fél nyolc órákor egy csésze kávé, tizenegy órákor néhány szelet felvágottat, egy vajaskenyeret és szelet torta felét, öt órákor ismét egy csésze kávé. Ezzel beérte egész napra. És ahogyan evett, úgy lakott és öltözött is: egyszerűen, a szegénységig egyszerűen. Ismeretes, hogy azt a szerény lakást, amelyben mint a földműveskamara igazgatója lakott, megtartotta államvasúti elnök, miniszter és szövetségi kancellár korában is.

Egyszer azt mondta: „Egész kormányzási művészetemet kisdíák koromban a katekizmusból tanultam, ahol írva áll: „Szeresd a te Urdat Istenedet és szeresd felebarátodat, mint te magadat!” És valóban, milyen más vezérlővel követhetne inkább az az államférfi, aki az emberek boldogságán munkálkodik, mint az Istent ért való felebaráti szeretet elvét? Ez az igazság olyan egyszerű, hogy csak a gyerekek érthetik meg. Ebben a nagy államférfiben lévő kisgyerek megértette és megvalósította.

Amikor ezen az uton és máskor is láttam, hogy magas funkcionáriusokkal való komoly tárgyalás közepette hirtelen felugrott és azt mondta, hogy „a gyerekekhez kell mennem, meg kell nézmem, hogy Rudi rendesen eszik-e”; amikor láttam, amint tréfálkozva és hízkelve tölti egyik kanalat a másik után a gyerek szájába, úgy éreztem, hogy tulajdonképpen gyerek maga is, bátyja a hároméves Rudinak.

A minisztereknek, akik a lakásán keresték fel, sokszor kellett várniok, amíg a kancellár kijátszotta magát a szobájába besettenkedett kis csibésszel.

A kancellár olyan egyszerű ember volt, olyan szerényviselkedésű, olyan mesterkéletlenbeszédű, hogy nekünk, tulságosan bonyolulttan gondolkozó embereknek nehéz egyszerű beszédét megértenünk és méltatnunk. Még nehezebb a vele való együttlételet szavakban úgy visszaadni, hogy mások is megérezzenek valamit abból a mély hatásból, amelyet az emberben a vele való legrovidebb találkozás is hátrahagyott.

Mennyire szenvedett, amikor végre kellett hajtania az első halálos ítéletet Ausztriában! Gond és fájdalom rajzolódott fel szép homlokára, amidőn négy órával a kivégzés után azt mondta: „Meg kellett történnie a rend és a többi ember kedvéért. De nagyon kemény, nagyon kemény sor ez! A kivégzés percében visszavonultam és elimádkoztam egy Miatyánkot ezért a szegény emberért”.

Roothaan — Müller S. J.

Kövess engem...

Elmélkedések Jézus Krisztus követéséről

Ára lüzve 25 lei és portó.

Kapható: az ERDELYI LAPOK KÖNYVOSZTALYANAL.

HIREK

Központi szerkesztőség és kiadóhivatal
Oradea, Sîrada Regele Carol II. 5.
 ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Belföldön: Egész évre 800, félévre 400, negyedévre 210, egy hónapra 70 lej.
 Magyarországon: Egész évre 90 P, félévre 45 P, negyedévre 15 P. Egyes szám ára 20 fillér, vasárnap és ünnepek 24 fillér.
 Postatakarékpénztári csekk számlánk száma: 80.037.
 Telefon: 27.

Felelősszerkesztő: **PERÉDI GYÖRGY**
 Cluj-i szerkesztő: **dr. Sulyok István**
 Cluj, Piata Unirii 13. — Telefon 302.

Kéziratokat nem örzünk meg és nem adunk vissza.
 Csakis választékos magánlevelekre válaszolunk.

Időjárás. A Budapesti Meteorológiai Intézet jelentése szerint, várható időjárás a következő huszonegy órára: Kissé felhős égbolt, északon kisebb esők, a hőmérséklet nem változik. Csütörtök délelőtt 10 órakor Budapesten 20 C. fokot mértek.

Havazás Marokkóban. Casablancából jelentik: A marokkói Ajachi környékén a napokban havazás volt, de a hó röviden elolvadt. Marokkóban a hőmérő 28—30 fokot mutat 0 felett.

Zürichi zárlat. Párizs 20.20 háromnyolcad, London 15.06, Newyork 303 egynyelcad, Brüsszel 71.82 fél, Milánó 26.28, Madrid 41.82 fél, Amszterdam 207.73 háromnegyed, Berlin 122.30, Bécs — schilling 57.10, Prága 12.77, Varsó 57.92, Belgrád 700, Bucuresti 305.

A katolicizmus hódítása Angliában. Londonból jelentik: A minap került nyilvánosságra egy vallási statisztika, amely Anglia és Wales katolikusainak számát kerekén 2 millió 780.000-ben állapítja meg. Nulty nottinghami püspök ezzel kapcsolatban úgy nyilatkozik, hogy az a kimutatás nem lehet teljes, mert a keresztelési és házassági statisztikák alapján a katolikusok számát *legalább három millióra* kell tenni. Ezelőtt kilencven évvel, amikor Whiteman bíboros felszentelte a nottinghami székesegyházat, mintegy hatszázezer katolikus élt Angliában és Walesben. A templomok és kápolnák száma ebben az időben ötszáz körül mozgott. Összesen hétszáz katolikus pap látta el a lelkipásztorkodást. Ma ezen a területen 2496 katolikus templomot és kápolnát találunk, a lelkészek száma pedig 4852. Igen érdekes Nulty püspöknek az a megállapítása, hogy az utolsó husz év alatt évenként átlag tízezer lelket vettek fel a katolikus egyházba.

Lehet-e nyugdíjazást kérni a vizsga előtt. Jelentették, hogy Oradea város több tisztviselője a nyelvvizsga kihirdetése után nyugdíjazását kérte és az írásbeli vizsgán nem jelentek meg. Ezek most súlyos és nehezen megoldható helyzetbe sodródtak. Dr. Bleda László alpolgármester ugyanis kijelentette, hogy a nyugdíjazási kérésétől függetlenül kötelesek vizsgázni, mert megtörténhetik, hogy a nyelvvizsga után visszavonják nyugdíjazási kérésüket és így kikerültek a vizsgát. Ezeket tehát külön vizsgára fogják valószínűleg rendelni.

Érettségi vizsgák. Timisoara. Saját tud. Az érettségi szóbeli vizsgái szerdán kezdődtek. Az írásbeli vizsgát 177 érettségiző közül 135 letette, megbukott 42. Itt vizsgáznak az oravitai, lugoji és caransebesi állami leciumok végzett tanulóit s a timisoarai középiskolák volt növendékei. A legkedvezőtlenebb az eredmény a piarista növendékeknél: 26 jelölt közül 14 bukott meg az írásbelin. A Notre Dame leányliceumnak mind a 7 jelöltje megállta az írásbeli vizsgát.

Lengyelország nem enged

Kifogásolja a keleti egyezmény tervét. A népkisebbségi ügyekben nem működik együtt a Népszövetséggel

Genfből jelentik: Beck lengyel külügyminiszter közölte Barthouval, hogy Lengyelország a keleti paktum ügyében keresztülvihetetlennek tartja a többoldalú szerződést és csak kétoldali szerződés formájában találja megoldhatónak a keleti kérdést. Barthou a legközelebbi minisztertanácson közölni fogja Beck lengyel külügyminiszter válaszát és a francia kormány ekkor fog dönteni további magatartása felől.

Varsóból jelentik: A *Gazeta Polska* című nívatalos kormánylap „Egy lépést se hátra” címmel közli, hogy a Beck-féle indítvány visszavonása csak formai okokból történt Genfben. A lengyel kormány továbbra is az indítvány lényegéhez tartja magát. Mindaddig nem hajlandó népkisebbségi ügyekben a Népszövetséggel együttműködni, míg a népkisebbségi kérdést minden államra kiterjedő érvénnyel nem rendezik.

Az Egyesült Államok résztvesz a németországi olimpiádon. Berlinből jelentik: Az Egyesült Államok sportszövetsége közölte Berlinnel, hogy résztvesz az 1936-ban megtartandó németországi olimpiádon.

Az autótól megbokrosodott lovak halálos szerencsétlenségét okoztak. Simleul-Silvaniei (Szilárysomlyó). Saját tud. Tasnad közelében Vese István gazda lovai megbokrosodtak, egy szembejövő autótól s az árokba borították a szekeret, amelyben rajtakívül a felesége és a kisleánya ült. Vese és felesége súlyos sérüléseket szenvedtek, de 4 éves kisleányuk sérüléseibe pár órán belül meghalt.

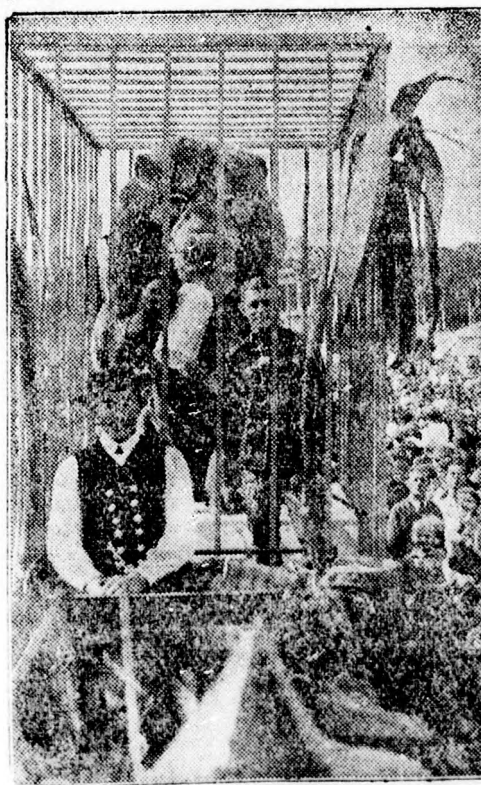
Két bihermegeyi város alkalmazottainak nyelvvizsgálja. Csütörtökön délelőtt tíz órakor folytatták Oradeán, a megyei prefekturán a kisebbségi megyei tisztviselők szóbeli nyelvvizsgálját, amelyre 84 tisztviselőt, alkalmazottat, tüzoltót, altisztet és hivatalszolgát rendeltek be, akik a két rendezett tanácsú városnak: Salontanak (Nagyszalontának) és Beiusnak (Belényesnek) szolgálatában állanak. A tisztviselő vizsgázók három kérdést kaptak. Egy közigazgatási kérdést *Chirila* Augustin alprefektustól, egy nyelvi-irodalmi kérdést dr. *Popa Auril* román nyelvtanártól és egy általános kérdést *Nes Teodor* igazgatótól, a bizottság harmadik tagjától. Az alkalmazottak általában a következő kérdéseket kapták: Milyen vidéken lakik? Milyen és hogyan él ottan a lakosság? ezután táblára felírják vele nevét, foglalkozását, lakhelyét és ha minden szóbeli és írásbeli kérdésre megfelelt, akkor a vizsgát sikerrel tette le. A vizsgabizottság tagjai kijelentették, hogy meg vannak elégedve a vizsgára rendelt magyar tisztviselők román nyelvtudásával.

Mavrodi temetése. Bucuresti. Saját tud. Csütörtökön délután három órakor temették Mavrodi államtitkárt. A bucsubeszédet *Tătarescu* miniszterelnök tartotta.

Lindberghet még nem szembesítették gyermeke gyilkosával. Newyorkból jelentik: A rendőrség szerdán délelőtt hallgattak ki Lindberghet. A kihallgatás két óra hosszáig tartott. Hauptmannal azonban egyelőre még nem szembesítették Lindberghet. Hauptmann egyébként annak ellenére, hogy garázsa alatt elásva, a rendőrség újból megjelölt penzeket és egy ismétlő pisztolyt talált — makacsul tagad. A vádtanács egyelőre zsarolás címén helyezte vád alá.

*** Fej-, váll- és ágyékreamánál, ischiásnál, idegfájdalmaknál, szaggatásnál és zsabánál a természetes „Ferenc József” keserűvíz rendkívül hasznos háziszor, mert korán reggel egy pohárral bevéve, az emésztőcsatornát alaposan kitisztítja és méregteleníti.**

Levetette magát az emeleti ablakból egy arad-megyei járásbíró. Arad. Saját tud. Csütörtökre virradó éjszaka egyóra tájban a Központi szálló emeleti szobájának ablakából az utcára vetette magát *I. Georgescu* 31 éves buteni járásbíró. A járásbíró napközben olyan zavartan viselkedett, hogy a személyzetnek feltűnt. Az öngyilkosságot az utcán többen látták, akik gyorsan orvost hívtak, de míg a mentők a kórházba szállították, meghalt.

„Egészségedre oroszlán”.

Münchenben az ugynevezett „Októberi mulatság”-ot tréfás felvonulással nyitják meg. Képünk a „bajor oroszlán” ábrázolja, mancsában söröskorsóval.

Az égbekiáltó bűn...

Erik R. von Kühnelt-Leddihn nemrégén megjelent reánye, a „Jesuiten, Spiesser und Bolsce.wiken” című, egyike napjaink nagyszabású kórképeinek, amiben eszmék, emberek és világtájak káprázatos sokfélesége olvad egy-egybe. Ebből az igazán katolikus regényből idézzük az alábbi részletet:

„Önök félmillió márkája hever a bankban. Oly hatalmas összeg tehát, aminek megszerzéséért a kisujját sem mozdította meg. Ön csakugyan gazdag ember, mégpedig a javából. Egy fillerre sincs szüksége többé s a bank mégis, évi kamat fejében 25.000 márkát ajándékoz Önnek. Megértett? Évenként 25.000 márkát kap ajándékba. Pedig évhosszat egy számlaszálat sem tesz keresztbe, ellenben Abbáziában vagy Swinemünde-ben nyaral. Mindössze ennyi, amit Ön évközben tesz s ezért a „mindössze”-ért szemrebbenés nélkül jelentős pénztartalmat fogad el a bankjától. „A sokmillió dolgozó közül figyeljünk meg egyet. Ime, egy berlini vagy hamburgi munkás, akinek havi jövedelme alig éri el a 150 márkát. Ezért a bérért kora reggeltől késő estig dolgozik. Ez a munkás szegény ember és nincs kilátása ajándékoszeregre. Az Ön élete csupa ellentmondás: gazdag vagyok, nem dolgozom s mégis jelentős ajándékokat vágok zsebre. Ő ellenben szegény, reggeltől estig robotol s mindezért egy fillér jutalmat sem kap. Honnan ered az Ön mérhetetlen vagyona? Hogyan lesz az Ön 500.000 márkájából 525.000 márká? Megmondjam őszintén? Nos, a bank gyárakat épít s a munkásnak nem fizet teljes bért, azaz nem adja meg neki a megillető bért. S a munkás, hogy munka nélkül ne maradjon, kénytelen a gyárban dolgozni, ahol kiuzsorázzák belőle a kamatokat.

Ez a leplezetlen igazság. Minden fillérhez, amit Ön kiad, mások verejtéke tapad. Nem az a nagy bűn, hogy Ön nem dolgozik; élvérge a koldus, aki alamizsnából tengődik, éhlet keresztényi életet. Ellenben iszonyatos az, hogy visszatartják a munkás jogos bérét. Tudja-e, miy nagy bűn az, ha valaki a munkások, az alkalmazottak bérét visszatartja? Emlékszik még a katekizmus szavaira, amiket még az iskolában a hittanórán tanult?” — „Hallottam...” „igen, emlékszem” — felelte halkán: „Egbekiáltó bűnt követ el az, aki a munkások jogos bérét visszatartja...”

MAI GYERMEKROVATUNK, a rovatvezető közbejött betegsége miatt, elmaradt.

Aradon a plakátokon csak egyharmad lehet magyar szöveg. Arad. Saját tud. A városban két ember vállukon hatalmas reklámtáblával hívta fel a járókelők figyelmét a szüreti mulatságra, amelyet az iparosok rendeztek a Kulturházban. Miután a két táblán sok szöveg volt, egyik táblát magyar nyelven, míg a másikat románul írták meg. A két reklámhordozó egy darabig együtt haladt, de a korzó tömegében elvesztették egymást és ekkor pillantotta meg a magyar táblát hordozó embert egy rendőr, aki nyomban előállította a központi rendőrségre. Amikor az iparos vezetőknek tudomásukra jutott, hogy mi történt, nyomban felsiettek a rendőrségre, hogy tisztázzák a helyzetet. Itt derült ki aztán, hogy a rendőrség már napokkal előbb egy rendeletet közvetített a nyomdatulajdonosokhoz, amelyben értesítették őket, hogy a jövőben minden plakát háromnegyed részében román szöveget kell hogy tartalmazzon, míg más nyelvű csak egy negyed rész lehet. Az iparos vezetők hivatkoztak arra, hogy őket erről senkisé megértesítette és ők a hordozható plakátot kézzel írták meg, a régi rendelet szerint, amely megengedte, hogy legalább annyi magyar szöveg legyen a plakáton, mint a román.

Ügyilkos lett Bratesanu volt pénzügyi államtitkár. Bucuresti. Saját tud. Bratesanu Nicolai volt pénzügyi államtitkárt — mint ismertes — többrendbeli sikkasztás miatt perbe fogták s egvidejűleg rendelkezési állományba helyezték. A volt államtitkár az összes jogorvoslati eszközökhöz folyamodott, rehabilitása céljából. Fellebbezését csütörtökön legfelsőbb fokon is elutasították. A hír vétele után Bratesanu szívenlőtte magát és azonnal meghalt. Felesége számára bucsulevelét hagyott hátra, amelyben tőle bocsánatot kér.

Rossz véget ért háztűznéző. Medgyesi Géza, a határszéli Bors községbeli legény biciklin átment Uilacul de Munte (Hegyközü) községbe, ahol a falu egyik legszebb leányának udvarol, s amit egyes ottani legények nem néztek jószemmel. A legény a kocsiában mulatni kezdett s akadt, aki kötődni kezdett vele. Jelen volt a csendőrmester is. A vége verekedés lett. A berugott legényt néhány meg gondolatlan kifejezéséért alaposan elverték. Hatóság elleni erőszak címén a csendőrség le is tartóztatta és behozta az oradeai ügyészségre, ahol azonban kihallgatása után szabadon engedték. De az eljárás hatóság elleni erőszakért megindult ellene.

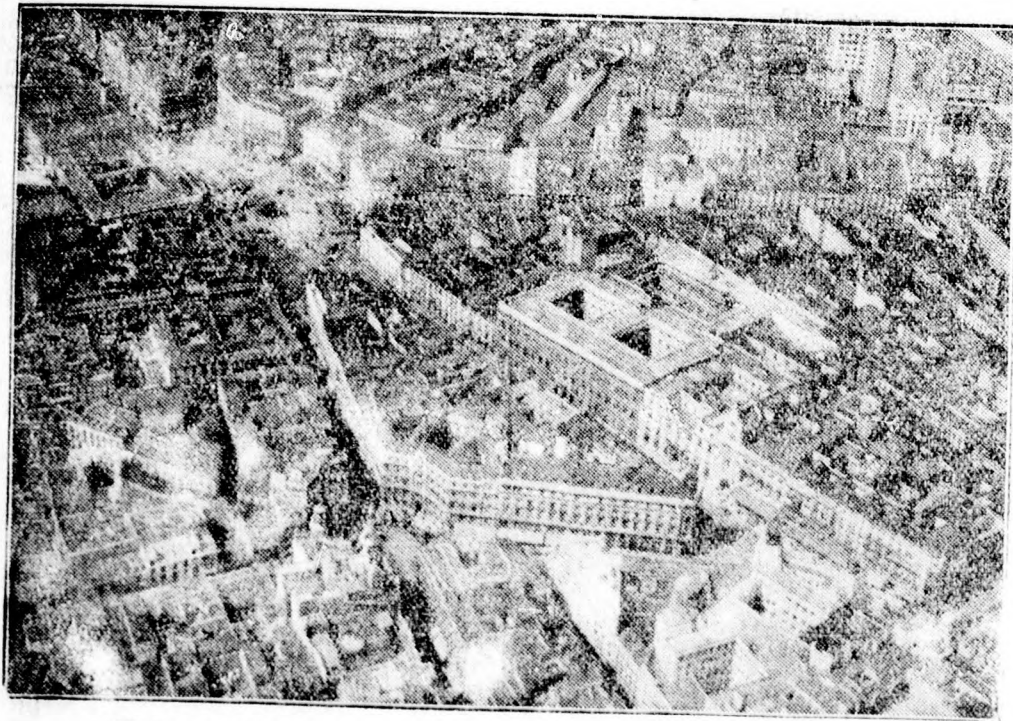
• Nehéz székelyekben szenvedők, akiknek gyakori fejfájás, mellnyomás, szívdobogás, nyomorműködési zavarok és különösen fájdalmas végbélbajok — mint aranyér, rekedés, előesés, polipus, sipoly, székület — teszik az életet nehezzé, igyanak reggel és este negyed pohár természetes „Ferenc József” keserűvizet.

Az orvos megoperálta saját gyermekét. Zs. lán. (Zilani). Saját tud. Dr. Sala Jean Mihály, baia-mareli (nagybányai) orvos saját autójával utazott haza a Szilágyságból. Az autóban az orvoson kívül felesége és kisleánya ültek. Utközben defektet kaptak s kénytelenek voltak az út szélén megállani. A lejtős úton egy lovaszeker jött lefelé, de nem kerülte ki az autót, hanem egyenesen nekihajtott. A szekér rudja fejbavágt az orvos 10 éves kisleányát, akit súlyos sérüléssel kórházba szállítottak s ott saját édesapja operálta meg. A lovakat hajtó Belciu Vasile-ről megállapították, hogy részeg volt s így a halaset az ő vigyázatlanságából keletkezett. Sinteza község csendőrsége letartóztatta a részeg kocist s az ügyészségre szállította be.

A szovjet ismét megkezdte a vallásüldözést. Moszkvából jelentik: Mint ismeretes, Szovjet-Oroszország népszövetségi felvételének megkönnyítése érdekében az utóbbi időben teljes vallásszabadságot hirdetett. A legújabb hírek ellenben rációfolnak a szovjet-kormány által hirdetett törekvésekre. A szovjet igazságügyi népbiztosra ugyanis a legutóbbi napokban Moszkvában negyvenkét pravoszláv papát ítélte el és a Szolovki-szigetekre száműzte őket. Hasonló jelentések érkeznek Kievből, ahol tíz görögkeleti papot száműzték. Kaukázus és Krim vidékéről több katolikus papot szállítottak el a gyűjtőláborokba. Más jelentések szerint újabban ismét több pravoszláv és katolikus templomot bezártak.

Óltárterítőkre, miseruhákra vadászó betőrök. Turda. (Torda). Saját tud. Különös templomrabló banda kezdte el működését Lunca-Muresului (Szekelykocsárd) községben. Betörték éjszaka az ottani görög katolikus templomba és az értékeiből ezüsttárgyakhoz nem nyultak, ellenben a himzett óltárterítőket, miseruhákat elvitték. Különös, hogy gyertyavilág mellett mertek dolgozni és senki se vette észre őket. Az ilyen himzett régi terítőknél, miseruhák himzéseinek a külföldön nagy értékűek, műgyűjtők is veszik, egyidőben rengeteget szállítottak Amerikába Erdélyből. Eppen ezért feltehető, hogy ismét hozzáértő kerskedők dolgoznak betőrökkel, vagy dolgoztatnak az erdélyi templomokban.

Kiutasítják Salontáról (Nagyszalontáról) az idegeneket. Salonta (Nagyszalonta) város tanácsa elhatározta, hogy kiutasítja a városból az összes olyan idegeneket, akiknek nincs illetőségük, vagy letelepedési engedélyük. A tanács megállapítása szerint az idegenek egyrésze azért van a város területén, hogy a segélyakció során segíeyezzenek, vagy pedig kommunista propagandát folytat. A tanács egyenként veszi vizsgálat alá az idegenek adatait.

Hetvenezer polgári gárdistát mozgósítottak Madridban.

Spanyolországban újabb polgárháború veszélye fenyeget. A kormány 70.000 polgári gárdistát mozgósított, hogy a mozsolódásokat csirjában elfojtsa. Képünk Madrid város kormányzó-sági negyedét légi felvételen ábrázolja. A kép bal felső sarkában a „Puerta del Sol” nevű ter a belügyminisztériummal. A háromszögű épület a pénzügyminisztérium.

Az állami osztályosorsójáték 5-ik osztályának húzásti eredményei: 1934 szeptember 26-án: 1.000.000 lelt nyert: 11815, 21157, 13116, 45095, 71292, 74153, 27972, 73943, 30015, 2771, 72189, 13002, 7228, 53310, 100.000 lelt nyert: 31973, 59861, 44284, 46538, 20.000 lelt: 6222, 71209, 47928, 52007, 53269, 48243.

A franciák új ágyukat próbálták ki Calais mellett. Londonból jelentik: Az utóbbi napokban az elmúlt éjszaka másodszer történt, hogy a La Manche-csatorna angol partvidéken titokzatos és nagyerejű robbanások pánikot keltek a partmenti városok lakossága körében. Így például az elmúlt éjszaka Deal városban és több más partmenti városban is titokzatos robbanások hatása alatt a falakról lehullott a vakolat. A légneműs élyn erős volt, hogy a föld dübörögni kezdett és az emberek a szabadba menekültek. Mindenki azt hitte, hogy földrengés történt, később azonban kiderült, hogy a titokzatos dörmönéseket próbálások idézték elő. Calais mellett a frankiák új ágyukat próbálnak ki. Hogy ezeknek az ágyuknak milyen nagy a kalliberük és hatóerejük, kiderül már abból a tényből is, hogy a kilövésből ötven kilométernyire fekvő Deal városában az ágyulövésokozta légneműs ereje ilyen következményekkel járt. Ehhez a hírhez azonban hozzátartozik, hogy Franciaország hol gázzal, hol tankkal, hol retentő ágyukkal rémíti a világot, illetve engedi, hogy közhírré tegyék, hogy milyen félelmetes fegyverekkel rendelkezik, holott ezeket mint hadititkot a legnagyobb titokban szokta tartani minden állam. Ugyálszik, Franciaország rémítésre dolgozik.

Ez a szovjet! A „Pravda” közli egy csarkowi traktorgyári munkás levelét, aki többek között a következőket írja: „Gyárunk iskolái kitűnően vannak felszerelve. A gyerkőcök új könyveket és füzeteket kaptak, csak éppen egyébre nem gondolnak. 2559 tanuló közül 2212-nek nincsen téli gunyája, 2309 gyerek pedig lábbeli nélkül várja a telet. A helybeli cipészüzem ugyan hozzálátott a hiány pótlásához, de egy hónap alatt csak 700 pár cipőt tud elkészíteni. Mi lesz a többi gyerekkel?...”

Mililók a száritókötélen. Nem mindennapi látványban volt része a minap a Prága melletti Modran falucska lakosságának. Az történt, hogy egy hetvenéves mosogatónő, aki pincéjében őrizte betétkönyvecskéjét, remülten tapasztalta, hogy a pincébe behatolt talajvíz tönkretáztatta az írásait. A betétkönyvben egy sort sem lehetett kibetűzni, de a mosónő ahelyett, hogy a bankhoz fordult volna, fogta magát s a száritókötélre kifüggesztette a könyvet a napra. A szokatlan „felhéremű” nagy feltűnést keltett annál is inkább, mert amint a nap megszáritotta a papírost, kiderült, hogy a mosónőnek kétmillió csekkorona megtakarított pénze van a bankban. A gyanúlan asszony azonban továbbra is kinn hagyta a napon a betétkönyvet, amely félóra leforgása alatt eltűnt. Negyedóra rá pedig 50.000 csekkoronát fel is vett valaki a banknál. Amire azonban a rendőrségen a főljelentés megtörtént, a betétkönyv ismét ott függött a helyén. A rendőrség most erővel nyomozást indított a vakmerő lopás ügyében.

LEGFRISSEBB KÖNYVEK

Aradi Zsolt: Az európai forradalom. A mai Európa legerősebb kérdéseinek rendkívül érdekes feldolgozása. Amateur-kötés, 240 oldal, 70 lei és portó.

Trikál József: Új élet a régi romjain. Színes egymásutánban láthatjuk e könyvben az új világot, amely felé haladunk, az új szellemet, amely mindent átjár, korunk sebeit, a kibontakozás lehetőségeit. Amateur-kötés, 230 oldal, Ara 90 lei és portó.

Stadler Frieda: Valaki vár engem... A legérdekesebb, legmodernebb leány-könyv, amely megmutatja, mire gondolt az Ur, amikor ez a fogalom megszületett: a fiatal leány. Amateur-kötés, 148 oldal, Ara 70 lei és portó.

Dr. Horváth Richárd: Életépítés. Elvek-gondolatok. A krisztusi életépítéshez szükséges örökértékű elvek és gondolatok ragyogó tárháza. Amateur-kötés, 112 oldal, Ara 60 lei és portó.

Dr. Kárpáti Pál: A szeretet apostola. Szent Vince, minden idők egyik legnagyobb szentje e könyv tárgya. A nagy Szent karitatív működésével és annak módszerével ismert meg. Amateur-kötés, 224 oldal, Ara 60 lei és portó.

Müller Lajos: A nagy szentség szolgálatában. Elmékedések és lelkiolvasmányok, főképpen papok számára. Világiaknak is melegen ajánlható. Amateur-kötés, 140 oldal, Ara 75 lei és portó.

Fenti legújabb könyvek kizárólag az ERDELYI LAPOK könyvosztályánál kaphatók.

SPORT

Károly király a Román Kupa mérkőzésén. A Ripensia és Universitatea meghívta Károly királyt a vasárnapi Román Kupa döntőmérkőzésre. Ófelsége értesítette az egyesületeket, hogy a meghívást elfogadja és megjelenik a mérkőzésen.

A Nemzeti Bajnokság vasárnapi fordulója. A Nemzeti Bajnokság vasárnapi fordulóján a Crisana kerül szembe a Romániával. A Crisana legutóbbi Venus feletti szép győzelme után biztosra vehető a vasárnapi győzelem is. A bánsági metropolisban a NAC csapata kerül szembe a Kinizsivel, míg Aradon az AMTE és Unirea Tricolor mérkőznek.

Négy magyar birkozó indul a stockholmi Európabajnokságon. A stockholmi szabadstílusú európai birkozó bajnokságon négyen képviselik a magyar színeket. A négy versenyző a következők: Légsúly: Lőrincz Márton (MAC), pehelysúly: Tóth Ferenc (UTE), kisközépsúly: Kárpáti Károly (TFSC), kishézsúly: Virág Ebner Ede (MAC).

Magyar tennisezők sikere Meránban. A meráni nemzetközi tenniszverseny első napján három magyar versenyző győzött könnyűszerrel. Míg Straub, Ferenczy és Drjetomszky győztek két hölgy, Szapáry grófnő és Sárkány Lili kikaptak. Merán város bajnoksága: Straub—Seraffi 6:1, 6:1, Ferenczy—Del Bello 6:2, 6:1, Drjetomszky—Turnwald 6:0, 6:0, Bawarowszky—Vido 6:1, 6:2, Metaxa—Ara 6:3, 6:2, Denker—Canepele 6:3, 8:6, 6:3, W. Menzel—Scotti 6:4, 8:6, Mitic—Catalano 6:0, 6:0, Quintavalle—Peter 6:3, 6:3, Floridi—Lipsky 5:7, 6:1, 6:1. Női egyes a Lenz-kupáért: Manzutto—Szapáry grófnő 6:3, 7:5, Ullstein—Sárkány Lili 1:6, 6:1, 6:4.

A magyar—cseh atlétikai verseny újabb eredményei. A magyar—cseh atlétikai verseny legutóbbi eredményei a következők: 400 méteres gátfutás: 1. Kovács (magyar) 55.2 mp. Távolugrás: 1. Dombóvári (magyar) 703 cm. 400 méteres síkfutás: 1. Knenicky (cseh) 49.1 mp (cseh rekord), 2. Vadas (magyar) 49.8 mp. 1500 m.: 1. Szabó (magyar) 4 p. 01.2 mp. Magasugrás: 1. Herkovits (magyar) és Horák (cseh) 191 cm. Diszkoszvetés: 1. Donozán (magyar) 46.70 m., 2. Remez 46.42 m., 3. Knotek (cseh) 44.55 m. Svédstaféta: 1. Magyarország 1 perc 57.5 mp. 200 m. síkfutás: 1. Sir (magyar) 21.6 mp.

Mese három hűségese majomról

Rengeteg hiteles történet tanuskodik az állatok hűségéről és értelméről. A szelídített és szelíd állatok, különösen a kutyák között számtalan akadt, amelyet nemesebb tulajdonságokkal ruháztak fel a természet. Valamennyi háziállat hű társa az embernek, de az idők folyamán barátjává válnak még azok a vadállatok is, amelyek egyébként örök ellenségei a kétlábú lényeknek.

Londoni jelentés szerint egy bengáliai falu mellett két csavargó megölt és kirabolt egy mutatványost, aki három idomított majmával a közeli város vásáráról tartott hazafelé. Amikor az útonállók a mutatványost megtámadták, a három majom egy közeli fára menekült és onnan nézték végig, amíg a gyilkosok végeztek a szerencsétlen emberrel és a holttestet az útmentől árokban elásták. Az útonállók távozása után egy ággal megjelölték gazdájuk sírját, aztán futottak haza. Otthon kétségbeesett nyoszorgással és jelekkel igyekeztek elmesélni a mutatványos özvegyének, hogy mi történt. Az özvegy semmiképpen sem tudott eligazodni a majmok jajveszékéseiben és handabandázó gesztikulálásában, de mert az egyik majom folyton húzta maga után, végül is engedett balsejtelmének és követte a majmokat, amelyek a tett színhelyére vezették. Ott perc alatt kiásták a sírt és tökéletesen hű arckifejezésekkel és taglejtésekkel lejátszották az egész gyilkosságot. Az asszony most már futott a rendőrségre, ahol jelentést tett a történetéről.

A nyomozás azonnal megindult és másnap elfogtak két csavargót, azok azonban tagadták, hogy ők ölték meg a mutatványost. Bizonyíték nem volt ellenük, a rendőrség már ott tartott, hogy elengedi őket, ekkor az egyik nyomozónak mentőötlete támadt.

— Szembesíteni kell ezeket a gazembereket a majmokkal, — mondta.

A rendőrök összenéztek. Azonnal elküldték a három majomért. Valamennyi jelenlévő lélegzetvisszafojtva várta a drámai jelenetet. A három majmot egy üres szobába vezették. A rendőrök elhelyezkedtek, utána nyílt az ajtó és a két csavargó belépett. A három majom egyszerre visított föl és egyszerre vetette rá magát a két elvetemült gazemberre. A majmok ütöttek, harapták, fojlogatták a gyilkosokat. Olyan vad dühvel tépték őket, hogy a rendőröknek kellett közbelépniük, különben a derék állatok meglincseltek volna a két gonoszlevőt.

A gyilkosok látván a helyzetet, bevallották, hogy ők ölték meg a mutatványost. De a majmokat a beismerés nem nyugtatta meg és nem is csillapodtak le addig, amíg meg nem történt a kivégzés. Végignéztek az akasztást és akkor egyszerre megnyugodtak.

Mindez pedig nem mese. Hivatalos londoni jelentés. Az ember önkéntelenül is gondolkodóba esik. Milyen ragaszkodók, hűségesek, milyen érző szívűek is az — állatok.

A hűk és férfiak könyve:

M. J. EXNER Dr.:

FÉRFIAS ÉLET

Angolból fordította: **Albert Vilmos.**

Igazi hathatós erő ez a könyv a nemi veszedelmekkel vívott küzdelemben. Helyes nézőpontot ad az egész kérdéshez, amidőn nagy nyomatékkal követeli a téren is a férfivilág rendületlen ragaszkodását magasztos, vonzó eszményekhez, nemcsak a vesztélyek miatt, amelyek őt magát fenyegetik, hanem az el nem hátrálható, ünnepélyes kötelességből kifolyólag is, szemben a nőiséggel, az utódal és egész társadalmi életünkkel.

Ara 25 lei és portó.

Kapható:
az Erdélyi Lapok könyvosztályánál.

A Magyar Párt kérelme a magyar közönséghez

A Magyar Párt diáksegélyező bizottsága már nyolc év óta folytat hősies küzdelmet azért, hogy a szegénysorsu, de törekvő magyar ifjúság számára lehetővé tegye jelsőbb tanulmányainak folytatását. Ma már az erdélyi magyarság nemzeti életének létkérdése az, hogy mindazok a magyar fiatalok, akik a tanulni vágyó ifjúságunk sorait megtizedelő érettségi vizsgálatokon átjutnak, tovább képezhessék önmagukat és kiegészítsék a magyar értelmiség folyton muló, ritkuló sorait. Ezért az erdélyi magyarságnak mindent meg kell tennie, hogy az ifjúság küzdelmes és görnyögős útjait testvéri, segítő kézzel egyenlőse.

Most az új iskolai év küszöbén a diákse-

gélyező akció újra meleg felhívással fordul a magyar közönséghez, hogy siessen segítségére a tanulni vágyó ifjúságnak. Minden fillér, ami az akció javára befolyik, egy-egy teqlát jelent a magyar jövőendő épületében, amelynek alapját a mai társadalomnak kell leraknia. A magyar szívre, a szeretet hatalmas építő erejére apellálunk akkor, amidőn arra kérjük magyar testvéreinket, hogy bármily csekély összegű adománnyal is járuljanak hozzá főiskolás fiaink felségélyezésére. Adományokat a Magyar Párt irodájába kérjük küldeni (Katolikus Kör, 11. sz. szoba), ahonnan a diáksegélyező akció központjához továbbítjuk. A Magyar Párt elnöksége.

A 17-ik hadosztály parancsnoksága.

5. számú RENDELET

Mi, **Ilcusu Ioan** tábornok a 17-ik hadosztály és az oradeai helyőrség parancsnoka:

Hivatkozással a Minisztertanácsnak 1910—1931 számú határozatára és az 1934 szeptember 14-én kelt 2557. számú királyi dekrétumra, mely által az 1934 március hó 16-iki törvény alapján dekretált ostromállapot újabb 6 hónapra terjedő időszakra meghosszabbítottatik;

elrendeljük:

Az eddigi 1, 2, 3 és 4-ik számú rendeleteinkben foglalt, az ostromállapotra vonatkozó összes határozatok, egész terjedelmükben fenn tartatnak az ostromállapot megszüntetéséig.

Kelt Oradea, 1934. szeptember 15-én.

Ilcusu tábornok
a 17-ik hadosztály és az Oradeai
helyőrség parancsnoka.

Turturescu alezredes
vezérkari főnök.

Halálozások. Özv. Szentiványi Adorjáné szül. Szunyogh Erzsébet 78 éves korában elhunyt. Temetése pénteken délelőtt 11 órakor megy végbe az olasz temetőben lévő Haller-kápolnából. (Veiszlovits).

Özv. Agárdi Ferencné szül. Nemes Judanna 79 éves korában elhunyt. Temetése pénteken délután 5 órakor megy végbe a Rulikowszky kápolnából. (Veiszlovits).

A pénzügyvizsgatóság figyelmeztetése az adófizetőkhez. A pénzügyvizsgatóság a következő figyelmeztetést adja ki: Az italmérsi adót minden negyed kezdetén kell kifizetni. Aki legkésőbb két hónappal az évnegyed kezdete után sem tesz eleget ennek a kötelezettségének, elveszti az engedélyt. Hasonlóképpen az autódójt is előzetesen kell fizetni. A legközelebbi részlet szeptember 29-én esedékes. Aki ezzel elmarad, háromszoros bírságban részesül. Azok a lakásbérletk, akik adóhátralékkal terhelt házban laknak, kötelesek a bért a háztulajdonos helyett a kincstárnak beszedni, ha a törvény 30. szakasza szerint letiltást kapnak. Ha ezt nem tennék, ők válnak felelőssé a háztulajdonos adójáért.

Szombaton este 9 órakor rendezi az Oradeai Grafikai Munkások Gutenberg Dalköre, az Erkel Református Zenekar és a Sztáray Mihály Vegyeskar közreműködésével hangversennyel egybekötött táncmulatságát a Katolikus Körben, amelyre a dal-, zene- és tánckedvelő közönséget tisztelettel meghívja. Műsor: 1. Kéler Béla: Csokonai-nyitány, előadja az Erkel Református Zenekar. 2. Bevezető beszéd: Tartja: Daróczi Kiss Lajos hírlapíró. 3. Kirchner: Jelige. Lányi: Dalkörök. Énekli a Gutenberg Dalkör. 4. Magyar dalok. Vegyeskarra átírta Soós András. Előadja a Sztáray Mihály Református Vegyeskar. 5. Jánoska, szavaltat. Előadja: Volentik Endréné. 6. Révfy—Tárca: Dalfűzér. Énekli a Sztáray Mihály Református Vegyeskar. 7. Hacsék- és Sajótréfiák. Előadják: Varga József és Halász István. 8. Bellini: Norma, ouverture. Előadja az Erkel Református zenekar. 9. a) Noseda: Katalin pusztai nóták. b) Soós A.: Három magyar dal. Énekli a Gutenberg Dalkör. Az Erkel Református Zenekart, a Sztáray Mihály Református Vegyeskarta és a Gutenberg Dalkört Soós András karnagy vezényli. A műsor után tánc reggelig. Belépti-díj személyenként 20+2 lei. A tánchoz a zenét a Dalkör kitünő zenekara szolgáltatja.

Egy fiatal hegedűművész bemutatkozása

Oradeán. Október 4-én, szerdán este 9 órakor a Regina Maria színházban egy fiatal román hegedűművész: Constantin Botez mutatkozik be a közönségnek. Bucuresti publikuma előtt már elég régóta ismeretes ennek a tehetséges ifju hegedűművésznek a neve, nemrégben pedig lasiban az ottani színházban lépett fel és jelentékeny sikere volt. Műsora rendkívül gazdag. Játsszani fogja Tartini „Ördögtrillá”-ját, Csajkovszkij D-dur hegedűkoncertjét, Saint-Saens „Havanaise”-ét, Brahms A-dur valcerét, Gossec Tambourin”-ját, Dvorák-Kresler Largoját, Mihail Barlax „Román tánc”-át és Reis „Motto perpetuo”-ját. A nagyszerűnek ígérkező hangverseny külön eseménye az, hogy Botez zongorán fogja kísérni Wechsler Illy, a nagytehetségű helybeli művész. Jegyeket máris árusít a színház jobboldali pénztára.

Vasárnap este lesz a Központi Katolikus Legényegylet szüreti táncmulatsága. A helybeli Központi Katolikus Legényegylet választmánya nagy költséggel renováltatta a legényegylet székházának nagytermet és klubhelyiségeit, modern színpadot és ruhatárat épített. Az átalakított szép helyiségeket szeptember 30-án, vasárnap este szüreti táncmulatsággal egybekapcsolva adja át rendeltetésének a legényegylet elnöksége. Az estély műsora a következő: 1. Legényegyleti induló. 2. Megnyitóbeszéd. Tartja Oswald Pál. 3. A Szentkeresztnek és Szent József szobrának elhelyezése a nagyteremben. 4. Schöntán „Aranykakas” című vígjátékának előadása. A címszerepet Vojnár Kálmán játssza. Rendező: Losonczy Gábor. A táncbetéteket Julier Cuni, Surányi Mimiske, Műggenburg Krisztina, H. Borsi Manyi tanítványai lejtik. Belépődíj személyenként 22 lei. A tánchoz Ellenes József urizenekara muzsikál. Kitünő borból, sörről és büfféről gondoskodott a rendezőség.

Hatalmas siker mellett fut
Douglas Fairbanks-sal
közkivánatra

ROBINSON

Gyönyörű felvételek! Több ezer bennszülött szerepel a filmen!

Capitol Filmszínház.
Legközelebb: **Ma éjszaka várunk.**

BTC kirándulás Pádurea-Neagră (Feketeerdőre). A Bihari Turista Club folyó hó 30-án, vasárnap reggel 6 órai indulással kirándulást rendez Pádurea-Neagră (Feketeerdőre). Részvételi díj 95 lei, tagoknak 75 lei. Jelentkezni lehet a BTC irodájában (Str. I. C. Brătianu 1. délelőtt 11—1-ig és délután 6—8-ig) péntek estig. Indulás a Palacé-étterem elől.

Nyugtázás. A kis árva Vékony Sanyikának „Árva gyermek a szerkesztőségben” cím alatt megjelent felhívásunkra „Rendes olvasó” 40 leit küldött. Rendeltetési helyére juttattuk.

ÉRDEKELT előfizetőinket kérjük, hogy a címváltozásokat — az előző cím egyidejű feltüntetése mellett — legalább 3 nappal előbb szíveskedjenek velünk közölni, mert csak ez esetben garantálhatjuk új címükre a lapok idejében való megérkezését.

KÖZGAZDASÁG

Törvénnyel akadályozza meg a kormány az iparvállalatok túlterjedését

Bucurestiből jelentik: Az ipari és kereskedelmi miniszteriumban nagyjelentőségű törvényjavaslat készült, amely szigorú ellenőrzés alá helyezi az iparvállalatok új beruházását.

A javaslat értelmében megtiltják oly iparvállalatok létesítését, illetve a már meglévőket terjeszkedésük, amelyeknek termékeivel az ország piacainak szükséglete fedezve van, illetve amelyek az exportpolitika szempontjából jelentőséggel nem bírnak.

A kontingentáló bizottsághoz máris rendeltetést küldött az ipari és kereskedelmi miniszter, amely szerint ily vállalatok és üzemek részére a munkagépek és eszközök behozatalára engedélyt adni nem szabad, kivéve olyanokat, amelyek a termelés minőségi tökéletesítésére szolgálnak.

Ezzel a rendelkezéssel, valamint az említett törvényjavaslatlal nem az iparüzés szabadságát akarja gátolni a kormány, hanem elejét kívánja venni egyes ipari szakmák közgazdasági szempontból egészségtelen túlterjeszkedésének, amely végül is csak a válságot fokozná.

A törvényjavaslatot a parlament legelső ülészakájában fogja benyújtani a kormány.

Piaci és termény árak:

Piaci árak Simleul-Silvaniein (Szilágysomlyón). Saját tud. A tegnapi hetivásár meglehetősen lanyha volt. Az állatvásáron sem a kereslet, sem a kínálat nem volt nagy. A gabonapiac volt a legélénkebb. Buza 430-450, árpa 200-220, rozs 220-240, kukorica 270-300, zab 160-180, napraforgó 280-300, tej 3, tejjel 10-12, vaj 40-45, teavaj 70, tehénturó 10-12, juhturó 30, juhsajt 28-30, tojás darabja 1 lei. Csirke párja 30-40, ruca párja 50-60, kövér ruca 60-80, sovány lud 60-80, hizlalt lud 80-120, hal kilója 40, disznóhús 20, marhahús 12, borjú 16, szalonna zsirnok 30, hárj 35, füstölt szalonna 35, perencesnyi hagyma 1.50-2 lei kilója. Paradicsom 3 lei kilogrammja, fehér káposzta 2-3, vörös 3-4 darabja, alma 2.50-3, vágatott fajtalmá 4-5 lei, szőlő 3, csemege szőlő 8, dió 5 lei.

Piaci- és terményárak Ciuc (Csik) megyéből. Mercurea-Ciuc. (Csikszereda). Saját tud. Buza 500-530, rozs 380-420, árpa 280-340, zab 220-260, tengeri 320-340, burgonya vékaja 8, nullásliszt 9, főzőliszt 8, kenyérliszt 6-7, kukoricaliszt 4, husarak: marhahús 14, sertéshús 26-30, borjúhús 20, olvasztott zsír 40, zsirnokvaló szalonna 30, hárj 32, szalonna füstölt 36, hentesáru 35-60, tej és tejtermékek: tej literje 4, hivalytej 5, tejjel 20, házi vaj 40-50, teavaj 70, tehénturó 12, juhturó 32, juhsajt 24, tojás darabja 1.30. Baromfi: liba darabja 60-80, hizott 80-100, ruca 30-40, tyúk darabja 35-45, csirke párja 50-70, pulyka 80-90, zöldségféle: kalarabé csomója 1-2, uborka csomója 2-4, hagyma kg. 3-4, fokhagyma csomója 2-4, paradicsom kg. 3, leveles karfiol darabja 2-3, főzőtök darabja 1-3, zoldbab kg. 8-10, borsó kg. 12-16, fehér káposzta feje 2-4, piros 3-4, édes paprika 100-a 25, murek csomója 2-4, petrezselyem csomója 2-6, téli retek darabja 50 bani, gyümölcsféle: alma kg. 6-8, körte 8-10, barack kg. 8-14, dió literje 8-10, szilva kg. 6, dinnye kg. 2-4, szőlő kg. 10-14, állatárak: sertés élőszűlyban kg. 16, 16, vágómarha kg. 8, borjú darabja 600-800, juh darabja 200-260, bükktüzifa öle 400, széna mázsája 60, nyers bőrök: marha és pithing 24, szopóborjú bőre kg. 35, juhbőr darabja 40, lóbőr darabja 140, kéznapszám 35 lei.

Adózik Erdély. (Arad). Taranu Viktor, Erdély és a Bánság adóbehajtási vezérigazgatója — ellenőrző körutjáról visszatérve — kijelentette, hogy az illetékességi köréhez tartozó országrészekben könnyen és simán folynak az adóbefizetések. Leszögezte azt is, hogy a barátságos indulatú rábeszélés eredményesebbnek bizonyul a végrehajtásoknál és árveréseknél.

Veszteséges a külkereskedelmi mérleg. (Bucuresti). A kormány hivatalos jelentése szerint Románia külkereskedelmi mérlege júliusban 12 millió lei behozattal többlettel zárult. Örvendetes jelenség, hogy az épületfa kivitele az év első hét hónapjában ötven százalékkal emelkedett. Legfőbb épületfa kiviteli piacok: Magyarország, Németország, Görögország és Palesztina.

Fuzió tárgyalások folynak a simleul-silvanieai (szilágysomlyói) bankok között

Simleul-Silvanieai (Szilágysomlyó). Saját tud. A Banca Naționala helybeli fiókja a napokban felhívást intézett a városbeli bankokhoz, amelyben tudatja azokkal, hogy újabb visszlezámítolási hitelt csak az eredményesen végződő fuzió tárgyalás után bocsát rendelkezésükre. A Banca Naționalának az a javaslata, hogy a város nyolc kisbankja két-három, nagyobb tőkével rendelkező bankká olvadjon össze, amelyek elég garanciát nyújtanának a Nemzeti Banknak a visszlezámítolási hitelek fedezetére. A tárgyalások, amelyek a bankok fuzionálását szeretnék elérni, megkezdődtek s ha a terv sikerülni fog, remélhetőleg új banklélet fog a városban megindulni.

Egységesítik az ipartörvényt. (Bucuresti). Az ipari és kereskedelmi miniszteriumban törvényjavaslatot dolgoztak ki az ipartörvény egységesítéséről. Jelenleg ugyanis az ország területén öt ipartörvény van hatályban: az okiráltságban a román, Erdélyben és a Bánságban a magyar, Bukovinában az osztrák, Besarábiában az orosz és Dobruzdzsában a bulgár. Az új, egységes ipartörvény, hirtelen, a kézműves kamarák létesítéséről is rendelkezni fog. Szakkörökben nyílt probléma: vajon a tervezett új kamarai alakulatok képesek lesznek-e pótolni a jól bevált ipartestületeket.

A világ búzatrémése. (Washington). A mezőgazdasági statisztikai hivatal a világ minden tájékaról befutott jelentések alapján a világ búzatrémését kétmilliárd 856 ezer bushelre becsüli. (Ez a mennyiség az elmúlt évi terméseredményénél 293 millió bushellel kevesebb. Főok: az amerikai inséges év).

Földgázfűtés és világítás Debrecenben. Debrecen városa most helyezte üzembe a második művelésű ártézikutat. A két kut földgázszolgáltatása annyira kiadós, hogy az egész város világítási, fűtési, ipari és háztartási szükségletét állandóan és zavartalanul fedezni képes.

A kiadóhivatal üzenetei:

Özv. Nagyné, Carei, Str. Vasile Lucaciu 20. Szóbanforgó hirdetés díja fejében kérjük 150 lei szíves beküldését.

Apróhirdetések

Apróhirdetések díja szavankint 3 lei, vastagabb betűvel 6 lei. Legkisebb apróhirdetés Ára 30 lei. (Az állástkeresőknek 33 százalékos kedvezmény). Cim a kiadóban 10 lei.

Alkalmazás

Középkorú
Intelligens nő házvezetőnőnek ajánkozik plébániára. Jól főz, a háztartás minden ágában járatos. Ajánlatot kér: Özv. Nagyné Carei, Str. Lucaciu Vasile 20.

Üri házhoz
Teljesen megbízható fiatalembert **inasnak** keresek. Ajánlatok életleirással bizonyítványokkal és fizetési igények megjelölésével Gr. Kálnoky Hugó Valea Crișului (Treiscaune) címére küldendők.

Adás-vétel

Jóhangu zongora
Césén eladó. Oradea, Str. Mihail Șorbul 23.

Szilágysági fajtalmá
Kicsiben és nagyban kapható. Özv. Senor Aladárne Str. Gen. Danila 7. (volt Perces u.)

Zongora
közephosszu césén eladó. Str. Simion Ștefan 24.

Fedélserép
használt párezer darab eladó. Oradea, Str. Scoa ei (v. Iskola-u.) 10.

Szobahinta
kis gyermeknek eladó Perédinél Str. Millerand (v. Arany János-u.) 4. I. emelet.

PUHA ÓLMOT állandóan vesz a Szent László-nyomda r. t. Oradea, Strada Regele Carol No. 5.

Hülánféle

Liceumi
növendékek magánuton való oktatási vállalom. Szeri tanító, Oradea. Stark iskola.

Két iskolás
leánykát teljes ellátásra felveszek. Oradea, Strada Alexandri 21.

Zongorát
bérbe veszek. Cim. Oradea, Take Ionescu 60.

Lakás

Háromszobás
alkovos komplett lakás nov. 1-től kiadó, Oradea, Str. Simeon Barnitiu 1/a.

Kiadó
négy szobás lakás, Oradea, Bul. Regele Ferdinand 7/a, háromszobás Taone Ionescu 15, nov. 1-re.

Csinosan butorozott
tisztá, különbejaratu szoba kiadó, Oradea, Str. Xenopol (Lakatos-u.) 13.

Nyomatványokat
jutányos áron, csinos kivitelben készít a **Szent László nyomda Rt.** Oradea, Katolikus Kör.

Bőséges szüret

híreket jelentik mindenfelől. A bor minősége kitünő. Képünk egy szüretelő csoportot ábrázol a gazdag termés betakarítása közben.